4/6

Guillemin

PLENA SUNT
STULTORUM
OMNIA
Confraternitas
Stultorum instituta anno
1381 ab Adolpho Clivi Comite
Crevit in immensum Stultorum hic Fertilis ordo
Sub quorum totus Vexillo militat orbis.
Theatrum Stultorum
Ioco-Serium
Sive
Mundus Fatuus
Emblematice expressus
per
R.P.I.D.L.
Augustinianum Brux:
HERACLITUS
DEMOCRITUS

THEATRVM STVLTORVM JOCO-SERIUM, SIVE MVNDVS FATVVS

Emblematicè expressus

PER

R. P. IOANNEM DE LEENHEER,

Augustinianum Bruxellensem.

TOONEEL DER SOTTEN,

Af-beeldende door kluchtighe, maer ghestichtighe Sinne-spreucken, de Sotheydt van de VVeirelt.

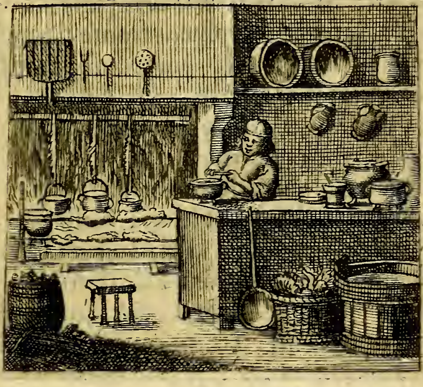
DOOR

P. IOANNES DE LEENHEER,

Augustyn van Brussel.

TOT BRUSSEL,
By MARTINUS VAN BOSSUYT, ghezworen Stadts-drucker, in den Steen-wegh in S. Peeter, 1669.

Ad Libellum, Lectoremque Benevolum.

Non omnibus omnia placent.

QUid condimenti ſolitum, mi Congrio, præter,
Hoſpitibus tantâ ſedulitate paras?
Quis novus hic fervor, quænam nova cura coquēdi?
Quæ ſapiant cunctis fercula lauta cupis?

 Quod

Quod petis id nunquam fiet; moderatiùs opta,
Et desiderij contrahe vela tui.
Fercula nonnullis, sapient haud omnibus illa;
Qui sapiat cunctis nullus in orbe cibus.
Stulte quid in lucem gestis prodire Libelle?
Omnibus his nugis fortè placere putas?
Erras, deliras, & spe lactaris inani;
Qui placeat cunctis rarus in orbe liber.
Non omni sapient tua carmina Stulta palato,
Sunt quibus hoc ævo seria sola placent.
Te rigidâ primùm contemnent fronte Catones,
Qui nihili, aut parvi scripta jocosa putant.
Zoilus & Momus rodent te dente maligno;
Fungi Nocte sati rodere quæque solent.
Damnabit Livor te mordax, esse legendum
Nolet, te gremio rejicietque suo.
Nè tamen idcircò lucem vereare Libelle;
Sunt quibus hæc animi fercula amœna placent.
Invenies alios, quorum condîta palato,
Grataque sunt lepidis seria mixta jocis.
Quos lepor innocuus, sermo sine felle facetus,
Festivique juvent, & sine labe sales.
His arridebis, multùmque Libelle placebis,
Sitque satis doctis sic placuisse viris.
Nîl tibi cum nigro Momo, rigidoque Catone:
Laus est, crede mihi, displicuisse malis.

Sic est, *Benevole Lector*; quæ conditio nunc est Coquorum, eadem est & Scrip-

Scriptorum. Coquum reperiri negamus, qui condimentum, embamma, qui ferculum tantâ arte apparet, ut omnium, ægris potissimùm, sapiat palatis. Scriptorem desideramus, idque in quâvis disciplinâ & scientiâ, qui librum feliciter adeò, & ad palatum omnium conscribat, ut nullius admittat Spongiam, omnium declinet rabiem, cavillas & morsus. Adeò fertilis hoc ævo Aristarchorum & Sycophantarum est messis, qui singula, etiam optima & inculpata, omnibusque latinitatis calamistris decenter compta, canino dente arrodere, sugillare, & conviciis proscindere non erubescant.

Ut ut sit, primarium & novitium ingenij hunc nostri fœtum, hodiè juris publici facimus. Orchestram aperimus, *Theatrum* instruimus, in quo *Mundum*

Fatuum, per Emblemata, quorum amans humanum eſt ingenium, ridiculo, quia Fatuo, carminis genere & ſtylo exhibemus. Omnia, cum Cicerone, Stultorum hìc eſſe plena oſtendimus; pravos omnes inſanire, delirare, ſi non cerebro, ſaltem vitâ & moribus: etiam illos, qui è Porticu & Stoâ cum faſtu adrepunt, & prudentiſsimi juxtà ac ſapientiſsimi omnium cenſentur calculis: neque enim ingenium reperitur adeò præſtans & elevatum, quin micam habeat Stultitiæ.

Audiamus Senecam Philoſophum, ſapientiæ & doctrinæ prodigium, *Epiſt.* 50. *Si quando*, inquit, *fatuo delectari volo, non eſt mihi longè quærendus: me rideo.* Fatuum, etiamſi doctiſsimum, dum te vides, tua facta ponderas, te cogites: hoc ipſo quo negas, te fatuum judicamus.

Re-

Rectiſsimè Eccleſiaſtes, *Cap.* 1. *Stultorum infinitus eſt numerus.* Et Divus P. Auguſtinus, *Lib.* 1. *cont. Acad. cap.* 1. *Stultorum hominum . . . . . . immenſa turba eſt.* Per Stultitiam peccatum, & quodvis animi vitium hìc intelligitur.

. . . . . Vitiis nemo ſine naſcitur, optimus ille eſt,
Qui minimis urgetur.

Ait Poëta Lyricus 1. *Serm.* 3. Cui conſonat Propertius, 2. 22. ubi dicit:

Vnicuîque dedit vitium natura creato.

Et Satyricus, *Sat.* 1.

Auriculas Aſini quis non habet?

Præterea, ut habetur 1. *Reg.* 8. *Non eſt homo qui non peccat.* Stulti igitur omnes & fatui ſunt, qui peccatores, qui vitiis inquinati: in quibus non ineſt ipſius hominis Deíque perfecta cognitio; ut qui ſenſum rationi, cupiditatem virtuti, creaturam Creatori præponunt.

Stulti ſunt Ambitioſi, qui pro ho-

nore fumos, pro Iunone nebulam amplexantur. Stulti Otiosi, quibus mater arridet nugarum, & noverca virtutum. Stulti Gulosi, Invidi, & si qui alij sint, qui ab originis suæ splendore degenerant, in cœno volutantes, nec honesta cæloq́ue affinia consectantes.

Pulcherrimè Abraham novæ Legis (Augustinum volumus, multarum gentium Patrem) *cont. Manich. cap.* 12. ubi dicit: *Nemini dubium est, omnes homines aut stultos, aut sapientes esse. Nunc autem sapientes voco, non cordatos & ingeniosos homines, sed eos quibus inest, quanta inesse homini potest, ipsius hominis Deiq́ue firmissimè percepta cognitio, atque huic cognitioni vita moresq́ue congruentes: cæteros autem cujusq́ue modi artibus inertiisq́ue affecti sint: quolibet victu probandi siue improbandi, Stultorum in numero deputaverim.* Et apposi-

ſitè rursùs, *lib. de beat. vita. diſp.* 3. *Credo,* inquit, *etiam animum Stultum vitioſum eſſe, omniáque animi vitia uno Stultitiæ nomine includi.* Dum igitur Mundum Fatuum oſtendimus, vitioſum intelligimus.

Quare omnia candidè, & lividis ſepoſitis affectibus, interpretare, *Lector amice.* Hunc infirmum & informem Iuventutis fœtum ſuſcipe, & ſi mereatur, ſuſpice. Ætatem, ſi neſcis, habemus, cui quam rectiſsimè illud Perſij quadrat:

Nec fonte labra prolui Caballino,
Nec in bicipiti ſomniaſſe Parnaſſo
Memini, ut repentè ſic Poëta prodirem.

Hoc ubi cognoſces, aridis & impolitis noſtris verſibus facilè ignoſces. Creſcet ætas, & cum ætate judicium: magis terſa & limata hâc de re, anno proximo unà cum iconibus daturi, ſi ju-

judiciorum aleam primitiis faventem experiamur. Vale *Lector candidissime*, & Mundi hujus Stultitiam aut cum Heraclito luge, aut cum Democrito ride.

Stultos Theatro carmine ludicro
Hoc exhibemus; currite, currite,
Blennosq; deridete salso
Splene viros, fatuosq; fungos.
Ridere quòd si non lubeat tibi,
Nasoq; crispo nostra lacessere;
Licebit hic deflere, quidquid
Ridiculæ referunt Camœnæ.

VENITE,

rIDETE HÆC IPSA VIDENDO,

AVT FLETE.

TOT

TOT HET BOECXKEN,

ENDE DEN

IONSTIGHEN LESER.

In alle werck, in alle ſaeck,
En vindt een-ieder gheenen ſmaeck.

HOE ſien ick u nu ſoo ſmoken,
Soo ſorghvuldigh heden koken,
Meeſter Lambrecht *goeden knecht,*
Die ons dagh'lyx ſpyſe recht?
VVaer toe deſe leckernyen,
Deſe ſoete ſpeceryen,
Deſe Noten, dit Caneel,
En dit Peper noch gheheel?
VVilt ghy dit gaen t'ſamen kraken,
En een nieuwe ſauſſe maken,
VVel ghemengelt, heel gheſondt,
Smaeckelyck naer ieders mondt?
Ey! VVilt deſe ſorghe laeten,
Die u gheenſins en ſal baeten;
VVant een ſaus naer ieders beck,
En bereyt maer eenen Geck.

'K weet

'K Weet dat ghy seer wel het eten
Kont bereyden aen de speten,
Dat ghy zijt een konstigh man,
Aen den pot, en in de pan.
Dat ghy door uw' lecker vonden,
Koken kont naer vele monden,
Dat ghy door uw' rappe handt,
Spys bereyt naer menigh tandt.
Maer een saus te willen maken,
Die aen ieder-een moet smaken,
Dat is een belach'lyck feyt,
En verloren aerrebeydt.
VVaerom tracht ghy, myn Sot Boecxken,
Soo te kruypen uyt uw' hoecxken?
VVaerom wilt ghy sien het licht,
Ende komen in't ghesicht?
Meynt ghy door uw' Sotte slaghen,
Aen een-ieder te behaghen;
En al zijt ghy sonder gal',
In te dringhen over-al?
Ey! En wilt hier op niet bouwen,
En vast stellen uw' betrouwen;
VVant de Sotheydt is ghebrilt,
Over-al niet wel ghewilt.
Viese Griecken, drooghe Grollen,
Die van outheydt suyssel-bollen,
En nu lanck zijn van den tandt,
VVerpen u strax uyt de handt.
Momus *sal u gheven grepen,*
Segghen met veel' harte nepen,

Dat

Dat uw' Veerſen ſonder klanck,
Niet en deugen een half-blanck:
Maer en wilt hier-om niet ſuchten,
Ander, die beminnen kluchten,
En ghenoechte ſonder quaet,
Thoonen u een blyd' ghelaet.
Deſe ſult ghy ſeer behaeghen,
Deſe ſullen naer u vraeghen,
VVeſen ionſtigh, thoonen eer,
Boecxken en vereyſcht niet meer.
VVilt veel liever Sotte dinghen
Als te hooghe driften ſinghen,
Zyt veel liever wat te mal,
Als te wys hier over-al.
Ieder-een die komt gheloopen
Om de kluchtiens op te koopen,
Voor de Boetſen wordt ghetelt
Heden-daeghs het meeſte gelt.
Hooghe Philoſoophſche treken
VVorden in den hoeck gheſteken;
Luttel ſien die boecken in,
VVant te ſpits is hunnen ſin.
Te verheven zyn die ſaken,
Selden ſy den gheeſt vermaken,
Ariſtoteles *is manck,*
Plato, *ſoo ick meyn, heel kranck.*
Het zyn boecken die verrotten,
Spyſe worden van de Motten;
Al te doncker, al te swaer,
zyn hun' ſchriften al-te-gaer.

Siet

Siet de VVysheydt die moet wycken,
En aen Moria *zeyl strycken;*
Pallas *die wordt wegh-gheiaeght,*
'T is de Sotheydt die behaeght.
'T is de Sotheydt die de menschen
Heele daghen by sich wenschen,
'T is ghenoeghte sonder quaet,
Dat de VVeireldt nu aen-staet.
Al te wys hier willen wesen
Is van niemandt oyt ghepresen,
Sot te zijn op synen tydt,
Is gheen kleyn bevallyckheydt.

VVils

VVilt dan aerdigh, kluchtigh Boecxken
Terstondt kruypen uyt uw' hoecxken,
Goede Lieden al-te-saem,
Sult ghy wesen aenghenaem.
Laet de oude Griecken praesen,
Zoilus *en* Momus *raesen,*
'T is een loffelijcke daet,
Van dit volck te zijn ghehaet.

Ende het is in der waerheydt alsoo, Beminden Leser; *het is heden-daeghs ghestelt met de Schryvers, ghelijck met de ghene die koken. Ick soude wel willen sien eenen Kock, die een sausse soo aerdigh soude maecken, oft een spys soo wel toe-beryden, de welcke de Gasten altemael soude smaecken, ende naer een-ieders tandt ende mondt ghekockt wesen. Desgelycx en vindtmen niet eenen Schryver, die met sulck een gheluck een Boecxken laet uyt-gaen, het welcke niet en ghevoelt de steken van den nydighen* Momus, *ende de lasteringhen van die de welcke alle schriften, oock de alderbeste, gewoon zijn met hun venynighe tonghe te schaeden ende te verdrucken.*

Soo veel vindtmen van die Sotten,
Die een anders werck beſpotten,
Soo veel ſietmen van die Simmen,
Die een-ieders Boeck begrimmen.

Maer niet teghenſtaende alle deſe nydighe Spotters, ende vinnighe Lasteraers, ſullen wy even-wel dit ons eerſte Boecxken laeten in druck gaen; al-waer wy openen een Tonneel, *het welcke af-beeldt de ganſche weirelt vervult met Sotten; het welcke thoont dat de menſchen meeſten deel, oock de alder wyſte, onder het ghetal der Narren moeten ghereкent worden. Laet ons hooren den goddelycken, al-hoe-wel heydenſchen, Philoſooph* Seneca *in ſynen* 50. *brief.* Si quando Fatuo delectari volo, non eſt mihi longè quærendus: me rideo. Als ick (*ſeght hy*) my wil vermaecken met eenen Sot, ick en moet hem niet verre gaen ſoecken, ick lach met my-ſelven. *VVaer-uyt wy ſeer wel beſluyten, dat oock de vermaerſte Phi-*

lo-

losophen, ende Godts-gheleerde somtydts een Sot-caproen aenhebben.

Gheen soo groot, soo hoogh vernuft,
Dat niet menigh mael en sutt:
Gheen verstandt soo kloeck, soo wys,
Dat niet lotert menigh rys.

Het zyn de woorden van den wel-sprekenden Cicero, Epist.Famil.lib.9. Stultorum plena sunt omnia. Alle plætsen zyn vol van Sotten. *Het welck oock schryft den grooten Vader* Augustinus, lib. 1. cont. Acad.cap.1. *met dese woorden*: Stultorum hominum :::::: immensa turba est. Oneyndigh is het ghetal der Sotten. *Alwaer wy door de Sotheyt, de sonde, de misslaeghen ende feylen van den mensch moeten verstaen. Ende aenghesien datter niet eenen mensch en is, oft hy sondight, ende hy heeft syn ghebreken: soo ist dat wy met reden segghen, dat de weirelt is vol Sotten, dat de menschen meesten-deel iet uytrechten, het welck*

is strydende teghen de wysheydt. Solus sapiens non peccat: Stultus ergò omnis peccat: *seght wederom den Arent der Doctoren, den H. Vader* Augustinus, cont. Manich. cap. 12. Den wysen man alleen en sondight noyt; het zyn dan alleen de Sotten de welcke sondighen. Sapientes autem voco, non cordatos & ingeniosos homines, sed eos quibus inest, quanta inesse homini potest, ipsius hominis Deíque firmissimè percepta cognitio, atque huic cognitioni vita morésque congruentes. Id. ibid. *VVyse menschen die noyt en sondighen, zijn die de welcke hebben volle kennis van den mensch ende van Godt, daer-en-boven het leven, ende de manieren van doen, met dese kennis over-een-komende. Alle de menschen die dese kennis niet en hebben (al-hoe-wel sy met veele ende wondere wetenschappen begaeft zijn) zijn enckel Sotten ende Gecken. Sy zijn ervaeren*

in alle konſten ende wetten, ſy hebben kennis van alle dinghen, Godt alleen en kennen ſy niet. Ende dierghelycke voghels zijn meeſtendeel de wyſe van deſe weirelt.

VVaerachtigh is dan deſe ſpreuck : Stultorum plena ſunt omnia. Alle plaetſen zyn vol van Sotten. *VVy bidden u*, Beminden Leſer, *dat ghy deſe alſoo wilt verſtaen, ende de Sotheydt daer-en-tuſſchen van de weirelt, oft met* Heraclitus *beweenen, oft met den bootſighen* Democritus *belacchen.*

Nopende den Geck hier bouen afghemaelt, op de weirelt ſittende: dit is gheweeſt het Blaſoen van het Broederſchap der Gecken, inghe-ſtelt in het iaer 1381. *op den dagh van den H. Cumbertus, by* Adolf *Graue van Cleue, ende noch andere* 35. *Heeren ende Ridderen: die dit Blaſoen oft deſen Geck, aenhebbende*

een kappe, ende rocxken, Eſchiqueté d'argent & de gueules, *met bellen* d'or, *gheele kauſſens, ſwerte ſchoenen, ende een vergulde ſchotel met fruyt in de handen, moeſten draeghen gheſtickt, oft gheborduert op hun kleedt. De oorſaeck was de beſondere liefde, die ſy malkanderen droeghen. Den dagh hunder by-een-komſte, was den eerſten Sondagh naer Sinte Michiel, de plaets, de ſtadt Cleue. Niemant vermocht van die vergaederinghe te blyuen, ten waere by ſieckte, oft dat hy ſes dagh-reyſens van ſyn woon-plaetſe was; met noch meer andere wetten, volghens den bezeghelden brief, die noch heden wordt bewaert in de Brief-kamer van de Graeven van Cleue.* Vyt den Nederlandtſchen Herauld, pag. 159.

Dit vruchtbaer Broederſchap, is als nu gheraeckt tot het hooghſte: want (ſoo wy ſullen pooghen te thoonen) de ganſche

ſche weirelt by-naer is onder hun vendel ghekomen.

Al de menſchen die nu leven,
Worden hier al ingheſchreven;
Van ſoo menigh Loter-bol,
Zyn al hunne boecken vol.

Ey! en wilt dan met ons Sotten,
Bidden wy, ſoo ſeer niet ſpotten;
Leeſt die ſonder haet en nyt,
Peyſt dat ghy oock eenen zyt.

Myn LEEN
Is Godt den HEER.

Approbatio Censoris ordinarij.

CUm Mundus in maligno, id eſt, in peccato, & Stultitia poſitus ſit: defle, Lector, ſemper cum *Heraclito*, ride ſemper cum *Democrito*, ejus peccatum & Stultitiam; ut deflendo ac ridendo, *Stultus fias in hoc ſeculo* (Stultitiâ videlicet humilitatis, fidei & Crucis Chriſti) *ut ſis ſapiens*; *ſapientia enim huius mundi* (teſte Apoſtolo 1. Cor. 3.) Stultitia eſt apud Deum. Ita tres Magi Puerum adorantes in præſepio, inſipientes facti ſunt, ut fierent ſapientes, & perdocuit eos ſpiritus, quod poſteà prædicavit Apoſtolus: qui vult ſapiens eſſe, Stultus fiat, ut ſit ſapiens: ingrediuntur ſtabulum, inveniunt pannis involutum Infantulum, non illis ſordet ſtabulum, non pannis offenduntur, non ſcandalizantur lactentis infantiâ, procidunt, venerantur ut Regem, adorant ut Deum: ſed profectò qui illos adduxit, ipſe & inſtruxit. *Ita S. Ber. Serm.* 1. *de Epiph.* Et hanc ex Apoſtolo addiſce ſapientiam: *Si quis videtur ſapiens eſſe in hoc ſeculo* (ſapientiâ ſcilicet ſeculari, mundanâ, terrenâ) *Stultus fiat, ut ſit ſapiens.* Quomodò efficitur aliquis Stultus in hoc ſeculo? Si formidaverit judicium Domini. *S. Baſ. in reg. brevior. interrog.* 274.

Datum Bruxellæ,
16. Octob. 1668.

MATTHIAS MIDDEGAELS, *Decanus Inſignis Collegiatæ DD. Michaëlis & Gudilæ, Iudex Synodalis, Archipresb. Lib. Cenſor.*

Fa-

Facultas Eximij P. M. Provincialis.

PLacet, *ut Libellus (cui titulus* Theatrum Stultorum, &c.) *à Ven.* P. JOANNE DE LEENHEIR *compositus, & à R. Adm.* P. JUSTO ANTHONI, *Provinciæ Belgicæ Diffinitore Prælo dignus iudicatus, imprimi possit. Datum Bruxellis, pridie nonas* Novembris 1668.

Fr. GUILIELMUS BOLLI, Ord. Erem. S. Augustini, per inferiorem Germaniam Prior Provincialis.

CENSURA.

EX commissione Admodùm Rever. & Eximij P. Magistri GUILIELMI BOLLI, Ord. Erem S. P. Augustini, Provinciæ Belgicæ Prioris Provincialis, præsens Opusculum perlegi; quod veram Sapientis sententiam, *Eccl.* 1. *Stultorum infinitus est numerus*; atque etiam ipsum Ciceronis dictum, *Stultorum plena sunt omnia*, partìm elucidat. Hìnc licet Noctuis posit esse invisum, cùm tamen nihil contineat, quod sanæ doctrinæ, aut bonis moribus adversetur, mitti poterit in lucem, ut etiam ipsi non videntes videant. Datum Brux. Kalend. Octob. 1668.

Fr Justus Anthoni, *Erem. Aug. Provinciæ Belgicæ Diffinitor.*

ECHO JOCOSA
HONORI
Reverendi in Christo Patris
IOANNIS DE LEENHEER,
MAGISTRI SUI DILECTISSIMI
Iocosam Mundi Stultitiam, aut potiùs malitiam Iuris publici facientis.

Audio, frondosis resonas in vallibus *Echo*,
Respondent ripæ, concava saxa sonant.
O Dea! quid cessas? semper tenè audio, nunquam
Invenio? *Venio.* Nùm modò Nais? *Ais.*
Eia age, rumpe moras; quæso, mihi pauca loquare.
Quare? Nùm FATUUS MUNDUS hic egregius?
Regius. Attestor. *Testor.* Sine felle lepores
Exhibet; hæc nequeunt scripta latere. *Tere.*
Duntaxat. *Taxat.* Discrimina. *Crimina* Mundi,
Non Fatuus Mundum qui sibi quærit. *Erit.*
Hic Libêr à Momo nè diffametur. *Ametur.*
Infringat, *Ringat.* Symbola Stulta placent.
Ingenium. *Genium*, AUTHORIS redamemus, *Amemus:*
Laurea conveniunt, *Aurea* serta Viro.
Nestoreos annos est dignus vivere. *Verè.*
In studijs mihi sit dulce levamen. *Amen.*

Appòsuit in grati animi Symbolum
Theodorus Verjuys, *Poëta Brux.*

OG-

OGDOASTICHON,

REVERENDO IN CHRISTO PATRI,

P. IOANNI DE LEENHEER,

Magiſtro ſuo obſervantiſsimo,

Mundi Stultitiam per Emblemata ſapienter edenti.

QUid metuis, *Reverende Pater*, committere luci
Stultitiam Mundi? Mitte, placebit opus.
Nîl habet obſcœnum, nîl *Stultum* turpe *Theatrum*
Exhibet; aſt lepidis ſeria mixta jocis.
Quæ nec *Livor* edax, nec rodere *Zoilus* ipſe,
Atro nec *Momus* lædere dente poteſt.
Errores Mundi carpis: quis talia carpat?
Crimina carminibus carpere, laudis opus.
Stultitias hominum calamus ſale mordet honeſto;
Mordere hìc *Criticus* nullus honeſta ſolet.
Quam benè! Quam rectè! Pauca hæc tua *Symbola Stulta*,
Doctrinam oſtendunt, judiciumq; tuum.
Hæ ſunt primitiæ tamen, hæc exordia prima,
Præludit famæ ſic tua Muſa tuæ.
Quo pede cœpiſti, pergas, *Venerande Magiſter*,
Et genij, & ſtudij da documenta tui.

DICat MagIſtro phILIppVs taX,
Poëta Brux.

APPLAUSUS EPIGRAMMATICUS

AD

Reverendum, ac Eruditum Patrem

IOANNEM DE LEENHEER,

AUGUSTINIANUM,

Libri Authorem.

SIt MUNDUS FATUUS *Democritus* indè cachinnet;
 Hinc *Heraclitus* lacrymet, & doleat.
Iſte magis modò ridebit, magè flebit & ille,
 Quando tuum cernent unus & alter opus.
Tam nitidè *Mundi Fatui* interiora recludis,
 Tam docto pandis *Stulta Theatra* joco.
At cum *Democrito* ridebit ſacra Poëſis,
 Imponens capiti Laurea ſerta tuo.
Heraclitum autem lacrymantem imitabitur ater
 Momus, & hæc torvo lumine ſcripta leget.
Mome crepa, rodat *Livor* tua viſcera: qui de
 Stultitia doctè ſcribit, is eſt ſapiens.

Amico ſuo canebat
JACOBUS BEECKMANS, Brux.

KLINCK-

KLINCK-DICHT

Aen den Eerweerdighen Pater,

P. IOANNES DE LEENHEER

AUGUSTYN,

In't licht ghevende het Thooneel der Sotten.

De Leenheer *leent ons hier het licht van ſyn verſtandt,*
En doet ons duyſt're oogh' door glans ſyns licht bemercken,
VVat dat de Sotheydt in ons ziel komt uyt-te-wercken,
Hoe ons verdwelmt verſtandt verkieſt des Sotheyts bandt.

'*t* Thooneel der Sotten *ſtelt hy open t'alle kant;*
Op dat elck ſie wat bent van Gecks hy komt verſtercken:
Hoe 't hemel-vliegend' breyn ghekort-wieckt zyn de vlercken,
Soo dat het leyt en vroet in yd'le Sotheydts ſant.

Hy thoont dat ieder Geck is vol van ydelheden,
Democritus *ghelachs, ſyn Mede-maets ſchrey-reden,*
Hoe 's wereldts Sotterny en traen, en lacchen baert:

VVaerom ſyn Naem en Loff ſal Nyt en Tyt verduren,
Al ſpouwt ghy Mom' *uw' gall', en ſpeelt uw' nyd'ge kuren:*
VVant ſynen wyſen Boeck d'onſterflyckheydt is waert.

Op-ghedraghen door *Iacobus Beeckmans*,
Bruſſelaer, ſijnen beſonderen Vrindt.

In-

Induſtriæ, & Sapientiæ

ORNATISSIMI PATRIS

P. IOANNIS DE LEENHEER,

Theatrum Stultorum feliciter edentis.

STultitiam Mundi, dum ſcribis, carmine Vates,
Democritus ridet; cur *Heraclite* gemis?
Zoilus invidit (qui nîl laudare ſolebat)
Dum tua, quæ ſcribis, carmina docta legit.
Dic mihi, cur ſcribas, animo deducta ſereno
Carmina; pars famæ magna futura tuæ?
Scilicet, ut videant homines ſua crimina: nec non
Ad limam redigant, quæ malè facta legunt.
Democritus ridet, doctis dum verſibus, omnem
Stultitiam Mundi, perfidiamque videt.
Triſtis *Heraclitus* plorat, ſuſpirat, & optat
Ut ſapiant homines, qui tua metra legunt.
Zoilus invidiâ, manibus ſua pectora pungit,
Cùm videat capiti laurea ſerta dari.
Gratulor, & fas eſt, & veri munus amici;
Nam tua (quod voveo) fama perennis erit.

ADRIANUS VASSEUR,
Pangebat Bruxellis

LAV-

LAVWER-KRANS

Tot cierſel van den gheleerden Pater, P. IOANNES DE LEENHEER, Het Thooneel der Sotten aerdigh af-beeldende.

Laet de dwaſen vry al raſen,
Berſten oock van boosheydt uyt:
Laet nu lacchen, ende ſchacchen,
Momus *onſen vuylen guyt.*
Koſt hy ſpreken ende wreken
Deſen Paters *wyſe daet,*
Al ſyn praeten, ende haeten,
Dat ſou nemen eyndt noch maet.
Maer dees' Dichten, die verlichten
Menigh mal swaer-moedigh menſch:
Deſe kluchten, en ghenuchten,
Maecken bly naer ieders wenſch.
Laet ons cieren met lauwrieren,
Ende vlechten eene croon,
Die-men gheven naer dit leven,
Sal aen LEENHEER *voor ſyn loon.*

Door *Adrianus Vaſſeur,*
Bruſſelaer.

DEN

DEN DRVCKER

TOT DEN

LESER.

G'Hebt hier, LESER, *d'eerste stucken,*
Die ick hebbe willen drucken,
En met desen droeven tydt,
Haestigh heb' in't werck gheleydt.
G'hebt een Weirelt *vol van* Sotten,
Om te lacchen, om te spotten;
Niet vol-eyndight, maer begonst,
Proeve van myn Letter-konst.
'T iaer naer dit (soo Godt het leven
Ons soo lanck belieft te gheven)
Sult ghy sien dit kleyne stuck,
Eens soo groot door mynen druck.

Eens soo schoon door fyne Plaeten,
Die wy moeten achterlaeten;
VVant den slechten, quaden tydt;
Heeft het snyden ons benydt.
Ketel-trommels, en Trompetten,
Hebben komen dat beletten;
Selden iemandt Beelden snydt,
Alsmen tusschen Helden strydt.
Als het Landt wordt af-gheloopen,
Alsmen niet en kan verkoopen;
Als blyft ligghen ieder Boeck,
Dick bestoven in den hoeck.
Daer-en-tusschen komt gheloopen,
Om dit Boecxken op te koopen;
Draeght een mede, zijtje wys;
Het is uw' voor kleynen prys.
't Sal u dienen ende baeten,
Al en siet ghy gheene Plaeten;
Dat het Beeldt moest wysen aen;
Sult ghy uyt 't gheschrift verstaen.

S'avondts in de koude daghen
Sal het uwe sorgh' veriaghen ;
VVesen u , en uwe ieught ,
Oorsaeck' van ghenoeght en vreught.
Het en heeft gheen geyle treken ,
Noch te harte, quade steken ;
Het is lacchen sonder quaet ,
Dat in dit ons Boecxken staet.
Die hem schorft kent , magh sich krouwen ,
En al syn fenyn uyt-spouwen ;
Seg ghen dat dit Sotte-boeck ,
Blyven moest in eenen hoeck.
Hier med' , LESER , *gaen ick wenschen*
V , en alle goede menschen ,
Die veel houden van myn waer' ,
Een voorspoedigh Nieuwe-Iaer.

Uyt onse Druckerye ,
den 2. Jan. 1669.

V lieden altydt bereyden Dienaer
M. VAN BOSSUYT.

THEA-

THEATRUM STULTORUM SIVE MUNDUS FATUUS.

Stultorum plena ſunt omnia.
Cicero *Epiſt. fam. lib.* 9.

EMBLEMA.

Genius, aëris ſtellas, litoris arenas, & arborum frondes numerans.

Numero copia maior.
Ovid. faſt. 5.

FRuſtrà dinumeras palantes æthere ſtellas,
Fruſtrà vis guttas noſcere, Pupe, maris.
Fruſtrà vis Dryadum virides numerare capillos,
Frugesque Alcinôi, ſpicigeræque Deæ.
Fruſtrà vis numero Stultos comprêndere Mundi,
Horum nam *numero copia maior* erit.
Per fora, per vicos, per compita, perque tabernas,
Stultorum paſsìm plurima turba ſalit.
Indefinitum, numero narrabile nullo
Illorum eſt agmen; Regia fine caret.
O! Si *Democritus*, ſi viveret *Heraclitus*!
Heu! Hic quot lacrymas funderet, ille jocos.

Alle plaetsen zijn vol Sotten, Cicero in syn Brieven, lib. 9.

SINNE-BEELDT.

Eenen Genius die wilt tellen de sterren van de locht, de zandekens van den Oever, ende de blaeders van de boomen.

Den hoop is meerder als 't ghetal,
Van de Sotten over-al.

AL de sterren die daer draelen,
Boven in de blauwe zaelen,
Al de schelpen, al het zandt,
Datmen vindt op Tethys *strandt:*
Al de bladers van de boomen,
Al de druppels van de stroomen,
En heeft noyt hier eenen mensch,
Konnen tellen naer syn wensch.
VVilt ghy tellen al de Sotten?
Men sal seker met u spotten:
VVant 't ghetal is al te groot,
Daerom is soo dier het broodt.
Door de straeten sietmen loopen
Sotten over-al met hoopen;
Niet een plaetse, niet een hol,
Oft het is van Sotten vol.

In

In het Hoff, in de Pallysen,
Sal ick u de grootste Wysen;
Hy is, naer myn oordeel, blindt,
Die gheen Sotten hier en vindt.
Waer Democritus *in't leven!*
Och! hoe soud'hy hem begheven
Tot het lacchen, en syn Maet,
Tot het kryten over straet!

STVLTITIA
Protoparentum Adami, & Evæ.

EMBLEMA.

Paradisus; arbor boni & mali, quam serpens stringat: juxtà eam Adam & Eva cum capitio Fatui. Ex pomo Adami mors, ex Evæ verò Stultitia prodeat.

Stultorum hinc omnia plena.

ADame credis? Pomaque noxia,
Quæ blanda vultum fœmina porrigit,
Anguisque commendat susurrans,
Dente premis, manibusque tangis?
Dies lapillo digna nigerrimo!
Hora ejulatu flenda miserrimo!
Quâ nempè venturos Nepotes,
Teque, Pater miserande, perdis.

Deum futurum te malè ſibilat
Aſtutus anguis ; te tua decipit
Conſors , boni maliq́ue promptam
Notitiam malè ſana ſpondens.
Morſu hoc perîſti ; ſtultus & inſolens
Hoc eſſe ligno , nón Deus , incipis :
Hìnc cuncta Stultorum repleta ,
Hinc ſtolidus fatuusq́ue Mundus.

DE SOTHEYDT

Van onſe eerſte Ouders , Adam en Eva.

SINNE-BEELDT.

Het Paradys ; den boom des levens, neffens dien Adam ende Eva , aenhebbende eenen Sot-caproen : uyt den appel van Adam kompt voort de Doodt , uyt den appel van Eva de Sotheydt.

Uyt het naecken van dit fruyt,
Sulck een hoop van Sotten ſpruyt.

ADam *Wat zijn dat voor ſaecken ?*
Sien ick d'appels u aen-raecken ,
D'appels ſteken in den mondt
Die 't Serpent aen Eva *ſondt ?*

O! verwaende sotte kuren,
Die ghy sult eylaes! besuren,
Door de welck ghy uw' gheslacht,
En u med' de doodt aen-bracht.
Godt meynt ghy hier door te wesen,
En een kennis uytghelesen
Te verkryghen van het goet
En het quaedt, het welck men doet.
Maer ghy zyt hier in bedroghen,
Het Serpent dat heeft ghelogen,
In de plaets van eenen Godt,
VVordt ghy heden eenen Sot.
G'hebt u, Vader, gansch vergheten,
Met van desen appel t'eten,
G'hebt in ons hier door benydt,
D'eeuwighe Onnooselheydt.
Desen beet heeft u bedorven;
Hier door zyn wy al ghestorven,
Hier door is de Sottigheydt,
Door de weirelt soo verspreydt.

STVLTITIA

Cæſarum, Regum ac Principum, ſorte ſuâ, ut autumant, beatorum.

EMBLEMA.

Rex menſæ accumbens, quem multi ſtipant Nobiles, &c. ſuprà caput nudus gladius, è ſetâ equinâ appenſus.

Nunquam tuta quies.

Ad Met. Boëthianum 2. lib. 1.

LAudabas *Damocles* fercula Regum,
Gætulo veſtes murice tinctas,
Infecta Oebalio pallia ſucco.
Laudabas capitis nobile vinclûm,
Auratum ſolium, ſceptra verenda,
Ædes magnificas, tecta ſuperba,
Gazas, divitias, fulva metalla,
Faſces, imperium, quodque profanâ
Pulchrum prætereà ſplendicat aulâ.
Palpanti ſolos eſſe beatos
In mundo Reges voce profaris.
Verùm quid video? pendulus enſis,
Felicem è ſetâ terret equinâ.
Et tremis, & palles; diſplicet illa,
Quam ſtipant proceres, Perſica menſa.
Jam te tam celſis eſſe locatum,
Jam te deploras eſſe beatum.

Prinà

Princeps quem Comitum multa caterva
Stipat, quem Dominum totus adorat
Curvato ſupplex poplite Mundus:
Si te Regali ſorte beatum
Felicemque putes, falleris amens.
Puncto, momento temporis omni,
Fatalis vobis imminet enſis.
Nunquam tuta quies Regibus; ipſas
Inter delicias, fercula, ludos,
E filo gladius pendet equino,
Adrepit greſſu mors inopino.

DE SOTHEYDT

Van de Keyſers, Koninghen ende Vorſten, hun gheluckigh, ende altydt gheruſt achtende.

SINNE-BEELDT.

Eenen Vorſt aen een tafel, omcinghelt met vele Edelmans: *boven ſyn hooft een ſcherp zweirt, hanghende aen eenen ſyden draet.*

Noyt en hebben hier naer luſt,
Vorſten ſonder vreeſe ruſt.

S'*Koninghs tafel vol van ſpyſen,*
Als Fiſanten *en* Patryſen.
En verſien met menigh fles,
Preeſt ghy leſt-mael Damocles.

De

De trouwanten die hem eeren,
d'Edel-heeren die hem kleeren,
Synen kostelycken throon,
Synen Scepter, syne Croon:
Syn landouwen, hoven, dreven,
Hebdy lest-mael hoogh verheven,
Met syn heerschappy en gelt,
Dat hem iaerlycx wirdt ghetelt.
Dat alleen de hooghe machten,
Hier gheluckigh zyn te achten,
Hebt ghy Damocles *ghesegt,*
Doen ghy hebt den Vorst ghevleyt.
Maer wat kan ick nu bemercken?
VVat zyn dat voor wonder wercken?
Eenen Sabel aen een draet,
Die verandert uw' ghelaet.
't Purpur roodt schiet van uw' kaecken,
Ghy en wilt gheen spys meer naecken,
Nievers in en vindt ghy smaeck,
Gheen ghenoeghte, gheen vermaeck.
M'hoort u kermen, ende suchten,
Geerne soudt ghy nu ontvluchten
Dese tafel, vrees en pyn,
Ghy en wilt gheen Vorst meer zyn.
Keyser, Koningh, Prins verheven,
Voor wie dat de menschen beven,
Hier af-houden hunnen hoet,
Ende vallen neer te voet.
Om wie dat veel rappe Slaven,
Pagiens, en Lakÿen draven,

VViens

VViens tafel altijdt is,
VVel versien van lecker dis.
Men sal met u lieden spotten,
Als met Narren, als met Sotten;
Soo-er maer en wordt ghesyt,
Dat gh' hierom gheluckigh zyt.
O! het zyn maer dwaese wercken;
VVant gheen uer en kan ick mercken,
Oft den Sabel hier ten thoon,
Die hanght boven uwe kroon,
Midden in de vrolyckheden,
In de Hoofsche wulpsigheden,
Kompt de Doodt somwylen aen;
Die u doet het hooft af-slaen.

STVLTITIA

Aulicorum malè consultorum.

EMBLEMA.

Duo vel plures Genij, qui candelis è scopis elevatis, Vespertiliones decipiunt.

Officit hic fulgor.

Ad Horat. Od. 11. lib. 1.

CLarè conspicuam, lucis amans, quid toties facem
Hāc circūvolitas? hæc tibi lux, hæc tibi claritas
Vespertina nocet: quod rutilat, si sapias, fuge.
Si tangis, periisti volucris; si volucris modò
Dici vera queas: clara suum flamma necat procum.

Au-

Aulam magnificam, celsaque fastigia Principum,
Auratasque fores, quid fatui, tectaque Regia
Mortales colitis? fulgor honoris nocet Aulici.
Splendor tot loculis, atque dolis, totque pecuniis
Extortus, Domino sæpè suo perniciem creat.
Aulam, si sapiens, atque pius, non Fatuus voles
Censeri, fugias: Iura, Fides & Pietas diù
Hoc fugêre loco: tu pariter, ne doleas, fuge.

DE SOTHEYDT
Van de blinde ende qualyck beraede Hovelinghen.

SINNE-BEELDT.

Eenighe Genij, oft Kinders, die met keersen in besems verheven de Vledermuysen verbranden.

Desen luyster, desen schyn,
Oorsaeck is van groote pyn.

WAerom naer de keers ghevloghen
In een besem op-ghetoghen,
VVaerom Wonderbaer ghediert,
Naer de vlamme soo gheswiert?
Soo ghy die maer komt te naecken,
Sult ghy Vledermuysien smaecken
Groote smerte, groote pyn,
Half door't vier ghebraeden zyn.

Vo-

Voghels die naer vlamme vlieghen,
Hun vergheten, hun bedrieghen,
Komen eens in anxst en noodt,
Vallen eens ten lesten doodt.
VVaerom mensch u soo bedroghen,
VVaerom naer het Hof ghevloghen,
VVaerom 't Hof alsoo bemint,
En tot hooghen staet ghesint?
Ist misschien om dat de zaelen,
Zyn vol luyster, helle straelen?
Ist misschien om dat het Hof
Is vol silv're, goude stof.
O! dit zyn maer beusel-saecken,
Die den mensch mistroostigh maecken;
Desen luyster, desen schyn,
Die veroorsaeckt smert en pyn.
Eer en staet met groot verlanghen,
Met veel geldt in't Hof ontfanghen,
Helpt u dickwils in den noodt,
Brenght u somtydts tot de doodt.
Het en zyn maer Sotte menschen,
Die naer desen luyster wenschen,
Sooje hier naer niet en tracht,
Zytje wys en wel bedacht.

STVLTITIA

Nobilium à virtute degenerantium.

EMBLEMA.

Fons pellucidus & purus, de quo manat alveus aut rivulus ſpurcitiâ plenus.

Nobilitas ſola eſt atque unica Virtus.
Iuv. Sat. 8.

QUid magno veterum ſtemma Quiritium?
Decantas tonitru? quid ſtatuas, genus;
Et vanis proavos laudibus inclytâ
Jactas progenie ſatos?
Erras ingenuum, ſi modò Nobilem
Vel te propterea (Vir bone) ſomnias:
Fonte è perſpicuo, ſæpiùs, ut vides,
Manat ſordidus alveus.
Præclara haud faciunt ſtemmata Nobilem,
Non ceræ veteres, nec genus inclytum;
Vix hæc noſtra puto: Nobilitas, Thraſo,
Virtus unica dicitur.

DE

DE SOTHEYDT
Van de Edel-mans, de Deughdt niet beminnende.

SINNE-BEELDT.

Een klaer-blinckende Fontyn, de welcke voort-brenght een troubel ende vuyl rivierken.

Gheenen Adel hier en leeft,
Die de Deught niet lief en heeft.

WAerom alſoo hoogh ghepreſen
UW' Voor-ouders uyt-gheleſen,
VVaerom, Vrindt, alſoo gheraeſt,
En van uw' gheſlacht gheblaeſt?
Het is waer; all' uwe Neven,
Zyn gheweeſt van deughdtſaem leven,
Van een hoogh en kloeck ghemoedt,
En gheteelt uyt Edel bloedt.
Meynt ghy om uw' Neefs manieren
Oock als Edel-man te swieren?
Ey! en peyſt dat gheenſins niet,
Oft men ſtrax uw' dwaesheydt ſiet.
Een ſchoon, ſuyver, criſtalyne,
Een klaer-blinckende Fontyne,
Brenght wel een riviertien voort,
In den modder vuyl verſmoort.

Eenen Vader kloeck van daeden,
Met lauwrieren over-laeden,
Brenght somwylen voort een kindt,
Dat de Deught niet en bemindt:
Dat syn Ouders edel wercken
Niet wilt kennen, niet bemercken,
En den naem van Edel-man,
Hierom oock niet voeren kan.
Oude waepens, oud' gheslachten,
Die en zyn niet veel te achten,
Als de Deught aldaer slaet mis,
Die alleen den Adel is.

STVLTITIA
Poëtarum Castaliorum.

EMBLEMA.

Mola aquatica, quæ sine beneficio aquæ, nihil farinæ largitur.

Dabit Vnda farinam.
Poëta loquitur.

NEc Mola dat tritam, si deficit unda, farinam,
Carmina nec Vates deficiente mero.
Esse Poëta cupis? chiragrâ podagrâque labores;
Tunc calamus primùm, siccaque vena fluet.

Ennius

Ennius ipſe Pater vero pro teſte citatur,
Qui benè dum cecinit prælia, potus erat.
Scilicet ingentes auſus & robora vinum
Sufficit, id nervos ingeniumque juvat.
Diſſolvit curas; attollit ad æthera mentes,
Entheus exurgit ſpiritus indè tuus.
Quare age, dum ſcribis, tibi ſuadeo ſumere vinum;
Lympharis quoties frigida lympha placet.

DE SOTHEYDT
Van de vochtighe Dichters.

SINNE-BEELDT.

Eenen VVater-molen, die ſonder water gheen meel en kan gheven.

Vochtigh waeter doet my gaen,
Anders moet ick ſtille ſtaen.

Den Dichter ſpreeckt.

Noyt en ſal den Molen maelen,
Als het water komt te faelen;
Noyt uw' veerſen zyn gheleert,
Als ghy Bacchus *niet en eert.*
VVilt ghy eenen Dichter weſen?
Ey! bemint de Franſche beſen;

Noyt, dan door het flericyn,
Kont ghy goeden Rymer zyn.
Ennius *sal ons die saecken*
Konnen klaer en seker maecken;
VViens ader noyt en vloeyt,
Als seer wel met wyn besproeyt.
Die dit Edel nat beminnen,
Hebben altydt blyde sinnen;
Limoenade süer en soet,
Die verquickt ons droef ghemoet.
Keulsche drancken, Spaensche druyven,
Doen aen kant de sorghe schuyven;
Iaeghen alle smert en wee,
In het midden van de Zee.
Gheest, verstandt sy gansch verlichten,
En nut maecken tot het dichten;
Vol van Veersen is den kop,
Als hy vol is van dit sop.
VVilt ghy dan een Rymer wesen,
Van een-ieghelyck ghepresen?
Houdt veel van een teughsken wyn,
Laet het water, water zyn.

STVL-

STVLTITIA
Liquidorum Cantorum.

EMBLEMA.

Gallus bibens.

Meliùs diluto gutture cantat.

ALes Auroræ ſacer atque Phœbo,
Aurei criſtâ capitis decorus,
Aridus fauces, neque ſiccus unquam
guttura cantat.

Sivè dum lucem vigilans adeſſe
Cantat, aut victor tumidus triumphat;
Dum licet claro priùs amne ſicca
Proluit ora.

Vatibus quoddam genus eſt amicum,
Nempè Cantorum, lepidum, facetum:
Vin' canant? Cura priùs amplus illis
Cantharus adſit.

Faucibus ſiccis, avidisque labris,
Muſici raro modulantur illi;
Cæcubi vini facit obba tales
Eſſe canoros.

DE SOTHEYDT
Van de dorſtighe Sanghers.

SINNE-BEELDT.

Eenen Haen die drinckt.

Beter ſal het Haentien ſinghen,
Als hy magh aen't water ſpringhen.

ALs Auroor *ons komt te naecken,*
Met haer ſchoon ghebloosde kaecken,
Met haer wanckxkens purpur root,
Van uyt Amphitrites *ſchoot.*
Haeren Voghel uyt verkoren,
Scherp ghewaepent met twee ſporen,
Met een kamtien voor den hoet,
Trots, hooveerdigh van ghemoet.
Die en ſal niet eens op-ſpringhen,
Niet eens krayen, niet eens ſinghen,
Alſoo dickwils als ſyn borſt,
Dorr' en droogh is van den dorſt.
Eer hy ſal een teecken gheven
Van een eer'lyck ſyt bedreven,
Eer hy boodtſchapt ons den dagh,
Sal hy drincken als hy magh.

Daer

Daer zyn ſeker ziele-vanghers ,
Soete ſchreeuwers , ſoete ſanghers ,
Selden machtigh , ſelden ryck ,
Aen de Dichters heel ghelyck.
VVilt ghy hebben dat ſy ſpelen ,
Dat ſy een ſoet deuntien quelen ,
Dat ſy ſinghen eens Sol , La ,
Ofte wel Vt , Re , Mi , Fa ?
Dat ſy doen hun kele beven ,
Op de noten Semi-breven ,
En op eenen ooghen-blick ,
Singhen Bmol , Tripla , Snick ?
Sendt uw' Meyſen eerſt beneden ,
Laetſe naer den kelder treden ,
Altydt zynſe swert van dorſt ,
Smeert ſeer wel eerſt hunne borſt.
Sy en ſullen noyt niet klinghen ,
Noyt met grooten dorſte ſinghen ;
Het zyn ſtomme , domme liên ,
Als ſy den pot niet en ſien.
Sy beghinnen eerſt te raeſen ,
Als de kruyck is uyt-gheblaeſen ;
Lovens biertien , ſoeten wyn ,
Doet hun goede Sanghers zyn.

STVLTITIA

Philosophorum Sophisticorum.

EMBLEMA.

Duæ Ancillæ, quæ fenestras ab aranearum telis emundant.

Acies subtilis, inutilis.

PHilosophi, solos qui se flant esse peritos,
Egregiosque viros,
Sunt omnium Stultissimi.
Quid Logices laquei, quid cæca Sophismata, Elenchi
Ecquid acumen, inest
Quid Syllogismo plectili?
Sunt tricæ & nugæ, quamvis molimine magno
Talia quis faciat;
Heu! texta sunt Araneæ.
Respice quàm vigili fiant hæc fila labore;
Et tamen illud opus
Parvi putatur, spernitur.
Ingenij est *acies subtilis inutilis* omnis:
Nîl solidi, ast stolidi
Sophista vane discutis,

Vin-

Vincula *Chrysippi* nimiùm sublimia vita
Si sapis; alta nimis
Mens est ruinæ proxima.

DE SOTHEYDT

Van de doncker, ende spits-sinnighe Philosophen.

SINNE-BEELDT.

Eenighe Meysens, die de vensters van de Spinne-coppen suyveren.

Een verstandt te spits en loos,
Is onnuttigh, quaedt, en boos.

PHilosophen *die seer poeffen,*
En op hunn' gheleerdtheydt stoeffen,
Zyn de Sotste die men vint,
Den kapproen hun seer wel dint.
VVat zyn al hunn' donckerheden,
Hun bewys en hun' sluyt-reden,
Die sy met een groot gheluyt,
Ondertusschen blaesen uyt?

Het zyn vodden, slechte saecken,
Die ghemeyn'lyck Sotten maecken;
't Is een webbe van de Spin,
Daer en zyn gheen kruymen in.
Siet met wat vernufte sinnen
Dese dieren webben spinnen,
Siet met wat een aerrebeyt,
Dat dit beestien netten breyt.
En nochtans al dat sy maecken,
Zyn onnuttelycke saecken,
Die een-ieder groot'lycx haet,
En ten huysen stracx uyt-slaet.
Een verstandt te hoogh verheven,
Is onnuttigh in dit leven;
Het en brenght niet anders voort,
Als dat Sotten toe-behoort.
VVilt de middel-maet bewaeren,
Soo-je wys zyt, en ervaeren;
Een vernuft te hoogh te mal,
Is niet verr' van synen val.

STVLTITIA

Pravorum Causidicorum.

Multi *Ad*vocati, pauci verò electi.

Matth. cap. 20.

EMBLEMA.

Horologium ſine pondere.

Sine pondere mutum.

Ad Horat. Od. 4. lib. 1.

MAchina vocalis, quæ turribus eminet ſuperbis,
Horasque totam detonat per urbem:
Si deſit plumbum revolubile, pendulúmve ſaxum,
Tacet, nec horas indicat ſonoras.
Vobis, Cauſidici, talis quadrat optimè rotarum
Moles; tumentes bile nè legatis.
Auri ac argenti dum pondera dantur, ac feruntur,
Datis loquelam, Ruſticis medelam.
Aſt ea dum ceſſant, ceſſat quoque ſermo; mox, tacēte
Bursâ, tacetis, verba non habetis.
Eſtis divitibus promptiſsima turba, fraude plena,
Dum plena flavis nummulis crumæna.
Ridete hos fungos, hos ludite garrulos forenſes;
Eſt digna ſalſis hæc cohors cachinnis.

DE

DE SOTHEYDT
Van de quaede ende kromme Rechts-gheleerde.

SINNE-BEELDT.

Een Uer-werck sonder ghewicht.

Sonder swaerte recht oft krom,
Staen ick stil, en ben ick stom.

D'*Uer-werck wel versien met tanden,*
En met raeders; en met randen,
Dat verheven ievers staet,
En ghedurigh omme gaet.
Dat naer eysch en naer behooren,
Door de stadt sich laet aenhooren,
En de tyden diemen heeft,
Ieder-een te kennen gheeft.
Sal op-houden, stille swyghen,
Als het gheen ghewicht kan kryghen;
Loot oft steenen draeyen't om;
Anders is't ghedurigh stom.
Procureur *van quaede saecken,*
'k VVil u dat gaen eyghen maecken;
'k Bidd' aensiet dit Sinne-beeldt,
't VVelck wel op u leven speelt.

VVilt

VVilt myn woorden wel aenhooren,
En in't minst' u niet verstooren;
Dit ghetuygh, dit Ure-*werck,*
Is voor u een oogh bemerck.
Neerstigh sult ghy zijn in't schryven,
In de saecken voordt te dryven,
Alsoo lanck u Pachter Ian,
Gout en silver gheven kan.
Alsoo lanck de Spaensche Matten,
Zyn te kryghen, zijn te vatten,
Alsoo lanck u Meester Claes,
Brenght aen tafel menigh Haes.
Maer soo haest de ronde schyven,
Van de Boeren achter-blyven,
Als het gheven is ghedaen,
Blyft uw'penne stille-staen.
Voor de Rycke die hier twisten,
Hebt ghy boose, kromme listen,
Arme Lieden laet ghy staen,
Onghetroost van u wegh-gaen.
Komt gheloopen, Vrinden, buyten,
En lacht uyt al dese Guyten,
Sulcke volck is dul en Sot,
VVeerdigh hier te zijn bespot.
Met hun pennen, sonder lieghen,
Siet m'hun naer de helle vlieghen;
Duyvels zijnder med' ghebrilt,
VVant hun helle daer van krilt.

STVLTITIA

Ineptorum Doctorum.

EMBLEMA.

Diſputatio publica ; Præſes è cathedra ; parvulus Aſinus defendens. Doctores oppugnantes ; inter quos nonnulli formam habeant Aſininam.

In Inſtitutis magis muti eſtis brutis ;
In Codice didiciſtis modicè :
In Novellis ſimiles eſtis Aſellis ;
In Digeſtis nihil poteſtis ;
Et tamen Doctores eſtis.

HUc ades è nido petulanti ſplene cachinno ;
Materiam hæc riſus picta tabella dabit.
Annè Aſinos ; claros inter doctosque Magiſtros,
Sublimem varios cernis habere locum?
Plurima nimirùm tales Academia bardos
Nutrit, Doctorum copia magna datur :
Sed titulo tenus : Eximij ſunt arte bibendi,
Non diſſertandi : vix tria verba tenent.

Barba

Barbam Doctoris furcatam, pallia, braccas,
Fastum, nomen habent; cætera dona latent.
Nîl in Digestis, modicè de Codice nôrunt,
Eximij Stupidi mox tamen esse volunt.
Seu glaucum, aut rubrum; birretum rideo vestrum:
Non faciunt doctum pilea quadra virum.
Cingite contortis Asinorum tempora caudis;
Non est conveniens crinibus alter honos.

Hujusmodi Doctori mortuo, hoc, aut simile inscribendum Epitaphium.

Hìc jacet Eximius Dominus Magister noster,

Qui in vita sua argumentavit bis, vel ter:

Semel in Celarent, ita ut omnes admirarent;

Bis in Frisesomorum,

Requiescat in secula seculorum.

AMEN.

DE SOTHEYDT

Vande ongheleerde, plompe Doctoren.

SINNE-BEELDT.

Sommighe Doctoren die reden-stryden oft disputeren; eenighe met Esels-koppen aen.

Dottor di Valenza,
Lunga veste, & curta scienza.

G'hebt *Æsopus* nauw ghelesen,
Doctor wilt ghy nochtans wesen.

Wilt stracx uyt uw nestien ruymen,
En verlaeten uwe pluymen,
Die tot lacchen zyt ghesint,
Dese plaet u seer wel dint.
Siet ghy onder dees' goed' Gheesten,
VVel die langh-gheoorde beesten,
VVel die Eself-koppen staen,
En dat met bonnetten aen?
VVeet een saecke niet verholen;
Dat-er vele hooghe Scholen,
Daermen vrye konsten leert,
Met dees' Esels zyn vereert.

Op

Op de ſtraeten, in de Kercken,
Kan-men veel' Doctoren mercken,
Maer in't minſte niet bequaem,
s'Hebben maer alleen den naem.
Langhe tabbaerts, wyde rocken,
Hebben ſy aen't lyf ghetrocken;
Maer de wysheydt van het breyn,
Die is ſmal en wonder kleyn.
Luſtigh hunne borſt uyt-ſteken,
Van kleyn beuſel-ſaecken ſpreken
Konnen ſy, ghelyckmen ſiet,
Reden-weghen gheenſins niet.
'k Lach Doctoors met de bonnetten,
Die ick op het hooft ſien ſetten;
Eenen vuylen Eſelſ-ſteert,
Anders niet, en zyt ghy weert.

STVLTITIA
Concionatorum Pharisaicorum, Miniſtrorum videlicet in Hollandia.

MINISTER (Anagramma) MENTIRIS.

EMBLEMA.

Campana extrà turrim vel Templum penſilis.

Quod volo, non facio.

COnvocat hominum, cernite, cœtum,
Ligno penſilis ænea moles;
Sonat ut populus Templa frequentet,
Monet ut Myſtam turba coronet.
Supplice Superos voce rogare,
Cælo geminas tendere palmas,
Mentem in melius vertere, rectè
Vivere populo præcipit omni.
Attamen alios quò vocat omnes,
Nunquam moles garrula tendit.
Ea quæ turbis murmure linguæ
Suadet, machina negligit ipſa.
Currite Fratres, Templa ſubite,
Fundite lacrymas, tundite pectus,
Vivite meliùs, vivite ſanctè,
Parcè vivite, vivite juſtè,
Lectum illicitum, furta, rapinas;

Li-

Spernite Bromij pocula Patris.
Aut ſi vultis, credite tantùm;
Vos Fiducia ſolà beabit,
Unica ſontes juſtificabit:
Opera in vita nîl bona proſunt,
Nec mala pravis Fratribus obſunt;
Incredulitas ſola nocebit;
Multaque rectæ talia noſtræ
Diſſona Fidei dogmata, Calvi
E ſuggeſtu voce malignâ,
Clamant Batavi ſæpè Miniſtri.
Quæ caſtigant attamen ipſi
Turpia rarò crimina vitant.
Curios ſcilicet atque Metellos
Seſe ſimulant; Fabriciosque.
Bacchum intereà pectore toto,
Totis ardent ſcorta medullis.
Juvenes vitiant, vincla jugalis
Fidei frangunt, vivere paſsim
Furto gaudent atque rapinâ.
Sit Calvinus teſtis; ob illa
Stigmate dorſo clarus inuſto.
Tali populum Lege docentes;
Populum Fatui nulla docetis.
Ea quæ cathedris dicitis altis;
Ipſi primùm ſemper agatis;
Dicite verum, ſana docete
Sanctaque Chriſti dogmata Cattos.
Tunc cum fructu verba monebunt,
Aliquod voces pondus habebunt.

DE SOTHEYDT
Van de gheveynsde Geuse Predikanten in Hollandt.

Die niet anders doen als lieghen ;
En het arme volck bedrieghen.

SINNE-BEELDT.

Een Klock op het Kerck-hof hanghende.

Dat ick hebben wil' ghedaen ;
Laet ick selver altydt staen.

VEle menschen, groote schaeren,
Kan de klock by een vergaeren ;
En doen loopen naer de Kerck,
Om te doen een heyligh werck.
Daer sy nochtans ander' troepen,
Heeft doen komen, heeft gheroepen,
Komt sy noyt eens aen-ghegaen,
Altydt blyft sy buyten staen.
Datmen souden in ghebeden
VVynigh tydts alhier besteden,
Datmen keere sich naer Godt
Is den will', is haer ghebodt.
Datmen IESUM *soude vieren,*
Is den Bom bam, is haer tieren;

Maer

Maer het ghen' sy ons ghebiedt,
En doet selv' de Klocke niet.
Komt te Kerck' van alle kanten,
Roepen Geuse Predikanten;
Komt beweent, ô Ziel! uw' quaet,
Met een rouwigh, droef ghelaet.
Maeckt uw' ooghen twee fontynen,
Overpeyst de Helsche pynen,
Die ghy misschien hebt verdint.
Om het quaedt dat ghy bemint.
Laet de Biecht-vaêrs henen vaeren,
VVilt de sonden Godt verklaeren,
Godt alleen in dese pyn,
Die sal u ghenaedigh zyn.
Godt alleen sal u ghenesen,
En wilt niet mistroostigh wesen;
Alleen door syn dierbaer bloedt,
Suyvert hy uw kranck ghemoedt.
VVilt de dronckenschap verlaeten,
Venus *geyle lusten haeten,*
Onderhoudt uw' echte trouw',
En bekruypt gheen anders vrouw'.
Broeders wilt de tongh' bewaeren,
Laet de gramschap henen vaeren,
Hebt den Even-naeste lief,
En wordt nimmer eenen dief.
VVilt u tot de deught begheven,
En gansch beteren uw' leven,
Roepen sy met groot gheluyt,
Van hun stoelen deftigh uyt.

En nochtans de boose feyten,
Die sy aen het volck verwyten,
Di sy straffen dapper aen,
Laeten sy seer selden gaen.
Heyligh schynen sy van buyten,
Maer van binnen zijn het guyten;
Tusschen wiëns woordt en wil,
Is een merckelyck verschil.
Sy en konnen niet als lieghen,
En het arme volck bedrieghen;
Langh en krom is hunne handt,
Vol is't hert van geylen brandt.
Sy bekruypen ander vrouwen,
Dochters die sy niet en trouwen,
Sy schoffieren maeghden teer,
Teghen hunne wet en leer.
Hooghe kannen, groote kruycken,
Storten sy in hunne buycken;
Marthen Luther, Ian Calvien,
VVaeren selve sulcke liên.
Maeghden-schenders, Sodomiten,
Droncke Seughen, Deughenieten,
Sathans kinders, Adders sogh,
Vol van leughens, vol bedrogh.
Loopt naer Vranckryck, lieve Vrinden,
Ghy sult Ian Calvin *bevinden*
Om dees' daeden in het kot,
Te Noion *op het schavot.*
Alwaer dat hy roede slaeghen
Op syn' ribben moet verdraeghen,

Alwaer dat de groote vlugh',
Kryght een brandt-merck op den ruggh'.
Meynt ghy Sotten, dwaese Gecken,
Soo den mensch tot Godt te trecken?
Meynt ghy d'onghebonde ieught,
Soo te stieren tot de deught?
O! ghy zyt seer veer' bedroghen,
Buyten reden grondt ghetoghen;
Uwe leeringh' die is quaedt,
Sy en past niet op uw' daedt.
Leert de waerheydt eerst verspryden,
Leert het VVoordt van oude tyden,
Doet dan oock het welck ghy leert,
Als-dan sult ghy zyn ghe-eert.
Als-dan sal den mensch verlaeten,
All' syn boose sonden haeten;
Als-dan sal de dertel ieught,
Sich begeven tot de deught.

STVLTITIA
Iudicum Corruptorum.

EMBLEMA.

Tela Aranearum, quam grandia perfringunt animalia, minoribus illi inhærentibus.

Dat veniam Corvis. Juv.
Ad Horat. Epid. 11.

TIneas, minores musculas, parvas apes,
Illaqueare solent
Aranearum stamina.
Corvi rapaces, Vultures & Milvij,
Retia non metuunt,
Ast fila rumpunt pendula.
Sæpè impotentes, pauperes luunt viri;
Carcere liber abit
Donando latro maximus.
Auro loquente, Ratio (prô! pudor) silet;
Omnia muneribus
Parere *Pluti* cernimus.
Torquere pravos Judices donis nequis?
Te mala crux miserum,
Restisque torquet pendulum.

DE

DE SOTHEYDT

Van de bedorve Rechters.

SINNE-BEELDT.

Spinne-webben , door de welcke de groote Voghels vlieghen , maer de kleyne blyven inhanghen.

Groote Voghels laet ſy gaen ,
Maer de kleyne vat ſy aen.

Vlieghskens, Mugghen, kleyne dieren,
Die ront-om haer webbe swieren ,
Biekens vol van honich ſoet ,
Doodt ſy met een gram ghemoet.
Swerte Raeven , Kiecke-dieven ,
Vlieghen wegh naer hun believen ,
Groote Voghels laet ſy gaen ,
Sy en grypt die noyt niet aen.
Rechters van den Heer verlaeten ,
Die het recht , de reden haeten ,
Die bedorven zyn door't ghelt,
Datmen ſtil hun heeft ghetelt :
Die door giften , ende gaeven ,
Moet den menſch ghedurigh laeven ;
Zyn ghelyck aen deſe Spin ,
Siet het Sinne-beeldt wel in.
Kleyne dieftiens die niet geven ,
Die benemen ſy het leven ;
Groote dieven door het ghelt ,
VVorden vry en los gheſtelt.

Hebt ghy byder handt gheen schyven,
Langh sult ghy ghevanghen blyven;
Soo-je die maer schieten doet,
Zyt-je stracx op vryen voet.
Noyt en salmen u op-knoopen,
Als ghy Rechters *kont om-koopen.*
Al had' ghy't hier al verstoort,
Iae uw' Vader self vermoort.
Hebt ghy t'huys maer ydel sacken;
Men sal u terstondt aen-packen;
Ghy wordt hier een arme slaef,
Spys ten lesten van de Raef.

STVLTITIA

Imprudentum militiæ Ducum.

EMBLEMA.

Auceps, cujus rete nimis apertum, aves vitant.

Quæ nimis apparent retia, vitat avis.
Ovid. lib. 2. de Rem. Ar

INsane, vecors, quid tuum frustrà teris
Ad rete tempus? mente, si nescis, cares.
Nimis est apertum: poteris his nullas plagis
Captare volucres, retia hæc vitant aves.
Reconde pedicas, falle versuto magis

Li

Lino volucres, ſubdolè viſcum tegas.
Hoſtem ferire, capere Dux hoſtem cupis?
Stulteſcis; animi tecta non ſatis tibi
Secreta ſervas; facta, conſilia haud ſatis
Cautè recondis, hoſtibus palàm volant.
Vis ſapere? turbas victor hoſtiles ovans
Vincire ferro? tecta conſilia colas:
Arcana mentis nemini pandas tuæ.

DE SOTHEYDT
Van de onvoorſichtighe Velt-Overſten.

SINNE-BEELDT.

Eenen Voghel-vangher, wiens netten, om dat ſy te openbaer zyn, de Voghels ſchouwen.

Netten t'openbaer gheſprydt,
Schouwt het Vogheltien altydt.

O Ghy lompen! ô ghy ſlechten!
Ey! wat wilt ghy gaen uyt-rechten?
Te vergeefs is't net gheſtelt,
In het midden van het veldt.
Noyt en ſult-je naer verlanghen,
Met dit garen Voghels vanghen,
Met dees' ſtricken ſoo gheſpreydt,
Roept en fluyt noch langhen tydt.

Voghels die hier rondt-om vlieghen,
Sullen ſelver u bedrieghen!
VVant uw' net is t'openbaer,
O ghy Sotten Voghelaer.
VVilt dan deſe beter decken,
En ghebruycken looſer trecken;
Maeckt dat uw' gheſpannen net,
Van hun niet en wordt ghelet.
VVilt ghy Velt-Heer *uw' vyanden;*
Hebben haeſt in stercke banden,
VVilt ghy een kloeck feyt beſtaen,
't Legher ganſch in roerte ſlaen?
O gh'en zyt niet wel beraeden,
VVant uw' ſlaeghen zyn verraeden,
't Stuck dat ghy te vooren hadt,
Is ghevloghen door de ſtadt.
Tot den vyandt is't ghekomen,
Die de vlucht ſtracx heeft ghenomen;
Anders was hy in uw' net,
In de boeyen vast gheſet,
VVilt dan Veldt-Heer *beter ſorghen,*
Houden uwen ſlagh verborghen,
En betrouwt aen gheen Soldaet,
Noyt verholen leghers raedt.

STVLTITIA

Eorum, qui proni ſunt ad iram.

EMBLEMA.

Sclopetum adductum.

Tangar, inardeſcam.

DEſine, quid video? Sclopetum deſine demens
Articulo vel tangere parvo.
Leniter adductum eſt, attactum leniter ardet,
Atque truces mox evomit ignes.
Tangere deſiſtas ſubitò violentia mentis
Quorum gliſcit & impetus iræ.
Sunt Fatui tales; verbum ſi dixeris illis
Sit lepidum, quod diſplicet, ullum.
Dentibus infrendent, pallent, ſpumantq;, fremuntq;,
Bile tument, ſtomachantur in omnes.
Exoptant gladios, pugnam committere, ſtultæ
Mille vomunt convicia linguæ.

La-

Latrant, exclamant circum ſe more canino,
Quin Tigres tibi credis adeſſe.
O Malè ſana cohors, Fatuorum digna cucullo!
Gens Mimi ridenda cavillis!
Percita tam ſubitò compeſcite pectora; pravè
Nè ſectum ſtomachemini ob unguem.

DE SOTHEYDT
Van die, de welcke terſtondt door gramſchap zyn onſteken.

SINNE-BEELDT.

Een Roer gheſpannen.

Soo my iemandt raeckt met vier,
Gaen ick af met groot ghetier.

EY! Staet ſtil; wat wilt-je maecken?
Dit gheſpannen Roer aen-raecken?
Ghy en weet niet wat-je doet,
Treckt doch achter uwen voet.
Soo-je daer aen-doet de handen,
Sal het af-gaen, ſal het branden,
Haeſtigh maecken groot ghetier,
En uyt-ſpouwen krachtigh vier.

Laet

Laet die menschen henen swieren,
Als onredelycke dieren,
Die terstondt zyn op hun peert.
Den kop hebben stracx verweert;
VViëns sinnen terstondt dolen,
En onsteken als de kolen;
Laet die viese Griecken staen,
Noyt een woordt-jen spreken aen.
Het zyn Gecken, het zyn Sotten,
Daer en valt niet med' te spotten;
Om een woordt 't zy quaet oft goedt,
Zyn sy vlammigh van ghemoedt.
Om een kluchtien sy stracx branden,
Byten, knersen op hunn' tanden,
Sparcken even als het vier,
Brullen ghelyck eenen stier.
O! ghy groote Loter-bollen,
Stracx door gramschap op-gheswollen;
Is het wel de pyne weert,
Dat ghy soo den schreeuwer scheert?
Temt uw' driften, temt uw' sinnen,
VVilt Sacht-moedigheydt beminnen;
Dwinght behendigh over-al,
De stuer vlaeghen van de gal.

STVL-

STVLTITIA

Vindictam spirantium.

EMBLEMA.

Globus nitrato pulvere plenus, suprà arcem, quam Milites tuentur, in partes desiliens.

Vt perimat, perit.

ARdens, impatiens, furore cœcus,
Pœnas exigis, & cruore fuso,
Culpam diluis, expiasque crimen?
Nîl te stultius, insolentiusque,
Nîl te vilius, impudentiusque.
Rerum quid facias Chorœbe nescis;
Bombus *ut perimat, perit*, ruitque:
Sic tu dum perimis, peris, ruisque,
Occidens miser occidis, cadisque.
Dici vis sapiens, sagax, peritus?
Mentem præcipitem catena stringat;
Hostis desine vindicare culpas,
Sit oblivio vulnerum medela.

D

DE SOTHEYDT
Van de Wraeck-ghierighe.

SINNE-BEELDT.

Een Bomme berstende boven een Sterckte vol Soldaten.

Hy moet bersten, en bederven,
Eer hy andere doet sterven.

HOe sien ick u soo ontsteken?
VVilt ghy eenigh feyt gaen wreken,
En verghieten menschen bloet,
Om te koelen uw' ghemoet?
VVilt ghy uwen vyandt krencken,
Aen de Raeven hem gaen schencken,
Hem verdrucken, doodt doen slaen;
Om dat hy iet heeft ghedaen?
Tusschen alle vier de VVinden,
En is gheenen Sot te vinden,
Die soo dwaes is als ghy zyt,
Merckt en hoort het sonder spyt.
G'hebt een quade borst ghesoghen,
Ghy zyt buyten u ghetoghen;
Eer de Bomme doodt kan slaen;
Moet sy selver eerst vergaen.
VVilt ghy iemandt slaen in stucken,
Iemandt dooden en verdrucken;

O! gh'en zyt niet wel bedacht,
Naer uw' doodt ist dat ghy tracht.
Niemandt en kondt ghy doen sterven,
Oft ghy moet u eerst bederven:
VVilt ghy doen naer mynen wil?
Laet die Sotheydt, houdt u stil.
Hebt ghy misschien iet gheleden,
Op een quade tongh' ghereden;
Ey! vergheet het, laet het gaen,
Treckt u gheen quaed' tonghen aen.

STVLTITIA
Sine fructu Peregrinantium.

EMBLEMA.

Anseres avolantes à villa: quidam Peregrini, in cuculla Fatui.

Cœlum non animum mutant.
Horat.

ÆDe procul patriâ discedit sæpiùs Anser
Improbus, exultans alienos visere Soles.
Nec tamen inde redit solito facundior; Anser
Permanet, utque solet, resonos strepit inter olores.
Quid juvat ad gentes varias, populósque remotos,
Ad

Ad Libyen, Solymos, ultrà Garamantas, & Indos
Currere; Pyramides lustrare, & Regna Canopi
Visere, si mores, si nîl laudabile prorsùs
Addiscas; si prava tibi mens semper adhæret?
O gens stulta nimis! gens nostro digna Theatro!
Si sapias, natale solum ne desere; *Cœlum*
Non animum mutant Fatui, qui trans mare currunt.

DE SOTHEYDT
Van die, de welcke verre landen, sonder deught nochtans te leeren, gaen loopen besien.

SINNE-BEELDT.

Eenighe Gansen die van hun Pacht-hof wegh vlieghen, &c.

Aerde, locht verand'ren sy,
Het ghemoet dat blyft hun by.

W*Itte Gansen, water-becken,*
Die plat-voetigh altydt quecken,
Vlieghen somtydts uyt den nest,
Naer een ander wyt ghewest.

Maer wat baet dees' plompe dieren,
Naer een ander locht te swieren?
Even lomp en even bot,
Keeren sy weêr naer hun kot.
VVaerom naer soo verre landen,
Naer soo wyt-gheleghen stranden,
Naer den rycken Persiaen,
Oft naer Indien ghegaen?
VVaerom naer den Nyl ghereden,
Met noch menigh ander' steden,
Diemen oft in China siet,
Oft wel by den Moscoviet?
Is het saecken dat uw' reden,
Dat uw' wercken, dat uw' zeden,
Altydt blyven even Sot,
Even slim, en even bot?
Het en zyn maer enckel Gecken,
Die naer vremde steden trecken,
Het en zyn gheen wyse liên,
Die de landen loopen sien.
Sy en gaen maer gelt verquisten,
Met heel hoopen, met heel kisten;
Sy verkÿcken al hun goet,
Boos en quaet blyft hun ghemoet.
VVilt ghy, Reyser, u wel draghen,
Aen uw' vrindekens behaghen,
Thoonen dat ghy hebt verstandt?
Blyft in uw' soet vaderlandt.

STVLTITIA

Sapientiæ monita averſantium.

EMBLEMA.

Stultus qui Fidem, Cytharam, aliaque Inſtrumenta Nobiliora pedibus proterit, ſolam autem inflat Tibiam.

Tibia ſola placet.

VAh! eburna teſta Phœbi,
Vah! jocoſa nablia;
Vah! canora fila plectri,
Vah! ſonora barbitos:
Eſt agreſtis, non amæna
Cantio, quam promitis;
Eſt avena cum cicuta,
Sola dulcis Tibia.
Stultus ille quem videtis,
Ritè tales exhibet,
Qui virorum providorum
Sana ſpernunt dogmata,

Et ſalubres non honorant
Deprecatiunculas.
Sol ſtulti verba ſtulta,
Prædicant & diligunt.
Eia prodi, rumpe ſplenem
Riſibus *Democrite*;
Hos carentes mente fungos,
Lude plenis faucibus.

DE SOTHEYDT

Van die, de welcke goede vermaninghen verſmaeden.

SINNE-BEELDT.

Eenen Sot die een Vele, een Luyt, ende andere ſoete Inſtrumenten met de voeten ſtoot, alleen de Moeſel beminnende.

'k Lach met al het Soete ſpel,
Deſe Moeſel paſt my wel.

W*Egh Ghiteernen, Harpen, Velen,*
Clave-cymbels, ſnare-ſpelen,
VVegh Apollo *met u Luyt,*
En ghy Bocx-voet *met uw' Fluyt.*

VVegh

VVegh Arion *met uw' Liere ,*
Die ick gheenſins niet en viere ;
Deſe Moeſel paſt my wel ,
Soet en lief'lyck is haer ſpel.
Op dees' kan ick luſtigh blaſen ,
Luſtigh pypen , tieren , raſen ,
Voor een nieuw-ghetrouwde Bruydt ,
Menigh deuntien queken uyt.
Rechte Narren *, die goed' raden ,*
Goed' vermaninghen verſmaden ,
Beeldt uyt deſen botte kluts ,
VVel verciert met deſe muts.
Goede woorden , goede beden ,
Sy met hunne voeten treden ;
Die hun ſchoontiens ſpreken aen ,
Laeten ſy als Eſels ſtaen.
Sotte Griecken, ydel kluchten ,
Gecke-wercken , Narre-*vruchten ,*
VVorden van hun ſeer bemint ,
Dit alleen is dat hun dint.
Komt Democritus *, komt mercken*
Dees' belacchelycke wercken ;
Spot ſoo met dit ſot ghebroet ,
Dat uw' milte ſeere doet.

STVLTITIA
Nimiùm Amicis confidentium.

EMBLEMA.

Nonnulli qui lagenam vino repletam colunt, & exosculantur; vacuam verò spernunt & deserunt.

Grata, quàm diu plena.
Ad Hor. Od. 18. lib. 2.

CUm lagena Cæcubo
Mero redundat, Massicove spumat;
Mille tunc procos habet,
Stipant amici hanc plurimi: sed ecce
Mox ubi mero caret,
Spernunt inane deseruntque vitrum.
Quàm diu pecuniis
Felix abundas, tàm diu Sodales
Te velut Deum colunt.
Gratus repletus; displices inanis
Factus, & Codrus miser.
Non te, sed aurum diligunt crumænæ.
Falleris, sapis malè,
Si emunctus ulli niteris placere.
Fide, sed vide cui:
Rarus fidelis perditis amicus.

DE

DE SOTHEYDT
Van die, de welcke op vrinden te seer hun betrouwen.

SINNE-BEELDT.

Eenighe de welcke een Fles vol Wyn lecken ende kussen; ydel zynde met de voeten stooten.

Aenghenaem sal 't Flesken zyn,
Alsoo langh als 't is vol wyn.

ALs het Flesken is vol besen,
Vol van druyven uyt-ghelesen,
Vol van soeten Spaenschen Wyn,
Oft van 't nat ontrent den Rhyn.
Heeft het vrindekens met hoopen,
Ieder komter naer gheloopen,
't Is van ieder mensch bemint,
Die tot drincken is ghesint.
Iae men vindt wel sulcke Gecken,
Die het kussen ende lecken,
Om het edel, krachtigh sop,
't VVelck verquickt, verheught den kop.
Maer als 't nat is uyt-gheschoncken,
Als de Fles is uyt-ghedroncken,
Alsmen siet het landt, den grondt,
Stellen sy die wegh terstondt.

In een hoeck wordt sy ghesmeten,
Gansch verlaeten, en vergheten;
't VVas den wyn die wirdt bemindt,
Niet de Fles, soo ghy't bevindt.
Vrinden, Neven, en Kosynen,
Sult ghy hebben met dosynen,
Soo-je maer zyt rycke liên,
Met de borse wel versien.
Ieder sal u achten, prysen,
En eerbiedigheydt bewysen,
Segghen dat hy is u vrindt,
Als hy schyven by u vindt.
Maer als dees' niet meer en klincken,
Sullen sy van uw' wegh flincken;
Als ghy kael zyt en ghesondt,
Vluchten sy van u terstondt.
Ghy meynt goed' ghetrouwe vrinden
Daghelycx by u te vinden,
Die u sullen in den noodt,
Hulpsaem wesen tot de doodt.
Maer ghy zyt, eylaes! bedroghen;
Als uw' geldt sal zyn vervloghen,
sullen sy u laeten gaen,
Noyt een woortien spreken aen.
Selden sult ghy vinden Neven,
Als ghy niet en hebt te gheven,
Selden sal hy zyn bemindt,
Daer-men gheen geldt by en vindt.

STVLTITIA

Parentum proli nimis indulgentium.

EMBLEMA.

mia catulos tenaciter nimis amplectendo, enecans.

Cœcus amor nullum novit habere modum.
Tibull. lib. 2.

QVid rerum video, Simia, Simia?
Parvos heu! catulos impia ſtrangulas;
Metam excedis amoris,
Mater deſine, deprecor.
Amplexus catulos enecat hic tuos;
Prolem, ſtulta, nimis pectore comprimis;
Diſcas mater amare,
Fœtum dilige mitiùs.
Illud prototypon crede parentium,
Plus juſto ſobolem qui modò diligunt;
Figunt oſcula mille,
His quidquid libet annuunt.

Multùm

Multùm, crede mihi, deſipis, ô Parens:
Quando tam tenerè diligis, enecas;
Tanti deſine amoris,
Frenos injice baſiis.
Sed fruſtrà loquimur; fabula mortuo,
Aut ſurdo canitur: rebus in omnibus
Nullum novit habere
Matris *cæcus amor modum.*

DE SOTHEYDT
Van de Ouders, die hunne kinders te veel toe-gheven.

SINNE-BEELDT.

Een Simme, die door het ongheregheldt troetelen haer iongiskens verſmacht.

Moeders min' te blindt, te groodt,
Breng ht de kinders tot de doodt.

WEl wat ſien ick hier voor grillen,
Diertien met u naeckte billen?
Sotte Simme ghy verſmacht,
Uwe ionghe, teere dracht.
Fy! bedwinght uw' domme ſinnen,
Moeder leert uw' vruchten minnen;

Soe

Soetiens, ſoetiens aerdigh dier,
Leert de maet, leert de manier.
VVilt ghy houden hun in't leven,
VVilt ſoo menigh kus niet gheven;
Perſt hun ſoo niet aen het hert,
Oft ghy droeve moeder wert.
Ghy meynt hun ſoo op te-voeden,
VVel te queecken, te behoeden;
Maer, eylaes! het is hunn' doodt,
VVant uw' liefd' is veel te groodt.
Komt beminde Vrouw-perſoonen,
Komt ſorg-vuldighe Matroonen,
Die met kinders zyt ghequelt,
Let wel op dit Sinne-beeldt.
Leert uyt deſe droeve dinghen,
Hoe-je kinders moet op-bringhen,
Hoe ghy uwe Schaeptiens ſoet,
Voeden en beminnen moet.
VVilt ghy alles hun toe-laeten,
Altydt ſchoontiens met hun praeten,
Thoonen altydt blyden mondt,
Ghy bederft-je tot den grondt.
Lecken, kuſſen, ſoentiens gheven,
Snydt hun af den draet van't leven;
Moeders liefde veel te groot,
Helpt hun aen een droeve doot.
Ey! laet deſe Sotheydt vlieghen,
VVilt u ſelven niet bedrieghen,
Zyt aen kinders ſoo-je moet,
Niet te ſtraf, noch niet te ſoet.

STVL-

STVLTITIA

Vitæ emendationem procrastinantium.

EMBLEMA.

Duo Stulti; uterque manu geſtat Corvum, clamantem: Cras, Cras.

Vox eſt, prætereaq́ nihil. Ovid.

Eſt quidam raucus præacutis præditus ales
Unguibus; hunc priſci Corvum dixêre Latini
Nigra, rapax volucris, furtum committere nata
Aſsiduò crocitans, & rauco gutture, Cras, Cra[s]
Increpitans; furtoqúe tamen ſubducere quidquam
Et rapere ut vivat, non deſinit improbus ales.
Huc, huc qui verbis correpti, & fulmine Divûm
Admoniti, turpem vitam emendare negatis:
Diſperéam, meliùs ſi quis vos pingat Apelles;
Convenit hæc vobis Corvi natura maligna.
Continuè Cras, Cras, ſtulto ructatis ab ore,
Et nunquam finis; patulas vox fertur ad aures,
Prætereaque nihil; grata eſt, placet improba vita.
Vah! homines cerebro vacui! vah! pectora cœca!

Non

Non eſt, crede mihi, ſapientis dicere, Cras, Cras:
Sera nimis vita eſt quæ fertur craſtina; forſan
Parcarum funeſta Trias tua ſtamina ſolvet,
Florentesque hodie ſcindet dura Atropos annos.

DE SOTHEYDT
Van die, de welcke de beterniſſe van hun leven daghelycx uyt-ſtellen.

SINNE-BEELDT.

TWee Sotten, hebbende op hunne handt een Rave, roepende: Cras, Cras.

'tIs een heeſche, grove ſtem,
Anders heeft-men niet van hem.

RAven vindtmen in dees' landen,
Die ſich houden by de ſtranden,
Heeſch van ſtemme, hard' van beck,
VViens pluymen zyn als peck.
Grove dieren, groote ſielen,
Die veel vogheltiens vernielen,
Die al wat zy vinden ſtaen,
Met hunn' klauwen grypen aen.
Sy gaen in de dooden picken,
Dieven aen de galgh op-ſlicken,
Cras *gheduerigh men aenhoort,*
Anders brenghen ſy niet voort.
En nochtans dees' heeſche kelen,
Houden noyt niet op van ſtelen;

Hunnen

Hunnen will' met hunne daedt,
Die blyft altydt even quaedt.
Komt, komt Sondaers, komt ghesellen;
Die de beternis uyt-stellen
Van hun leven iaeren lanck,
Teghen Godts, en Priesters danck.
Komt aen-merckt bedorve Geesten,
Dese voghels, dese beesten,
Siet oft dat u lieden sanck,
Niet en is den Raven klanck.
Morghen, morghen, goede Goden,
Sal ick doen naer uw' gheboden,
Morghen met een rouw' ghemoet,
VVerp ick my voor u te voet.
Morghen sal ick myne wonden,
En af-wasschen myne sonden,
Ick ghevoel myn hert benaut,
Roept ghy-lieden menigh faut.
Maer 'k en sien het noyt ghebeuren,
In uw' sonden blyft ghy leuren;
'T is een stem, en anders niet,
Diemen hoort, en niet en siet.
Het en zijn maer Sotte treken,
Altydt morghen uyt te spreken;
Heden light ghy op uw' stroot,
Heden zijt ghy misschien doot.
VVant de Doodt met rappe wielen,
Is u somtydts op de hielen;
Slaet u somtydts onbedacht,
Als ghy minst den slach verwacht.

STULTITIA
Mundanarum Domicellarum.

EMBLEMA.

Genius pomum Sodomæ aperiens, exteriùs pulcherrimum, interiùs verò cinere repletum.

Lumina fallit.
Ovid. Met. 6.

QUid labra jactas Nympha corallina?
Quid colla tanti ducis eburnea?
Blandis ſuperbis cur ocellis,
Candidulis, roſeisque malis?
Cerita Virgo, deſine, deſine,
Efferre vanis talia laudibus;
Natura quidquid gratiarum
Fortè dedit, nihil eſſe conſtat.
Fallit venuſtas *lumina* corporis,
Velut Gomorrhæ mala rubentia:
Externa quorum forma pulchra eſt,
Interior cinis atque pulvis.

DE SOTHEYDT
Van de wulpsche Iouffrouwen.

SINNE-BEELDT.

Eenen Genius open doende eenen appel van Sodoma, die van buyten heel schoon is, maer van binnen vol asschen.

Buyten schoon en weerdigh lof,
Binnen vuyligheydt en stof.

WAerom uw' twee roode kaecken,
Die beschaemt de roosen maecken,
Den Robyn, het purpur bloet,
Soo ghepresen Iouffrouw' *soet?*
VVaerom uw' albaste tanden,
Soo verheven uwe handen,
Die veel witter zyn als kryt,
Oft de sneeuw in haren tydt?
VVaerom moet g'hooveerdigh wesen,
Op uw' lipkens uyt-ghelesen,
Op uw' wanghskens als corael,
Op uw' liefelycke tael?
Ey! en wilt dat soo niet prysen,
'k Sal u Iouffrouw' *terstondt wysen,*
Dat al uwe schoonigheydt,
Is maer stof en vuyligheydt.

Daer

Dat uw' kaecxkens die schoon blosen,
Gloyen als twee versche rosen,
Dat uw' ooghskens suycker-soet,
Maer bedrieghen ons ghemoet.
Hebt ghy noyt ghehadt in handen,
Appels van seer verre landen,
Van Gomorrha *droeve stadt,*
die het vier heeft aen-ghevat?
Het zyn vruchten, het zyn fruyten,
VVonder schoon en soet van buyten;
Binnen is den ronden bol
Maer van stof en asschen vol.
Vele die hun hier verblyden
Met den Gecken Tour *te ryden,*
Vele Iouffers *van dit Ryck,*
Zyn dees' Appels wel ghelyck.
Aerdigh, schoon zyn sy van buyten,
Met hun fray ghekrolde tuyten,
Met hunn' kleertiens kuysch en net,
Met hunn' wanghskens gheblancket.
Maer dees' gheestighe Pauwinnen,
Zyn maer vuyligheydt van binnen:
Buyten schoon, en binnen stof,
Zyn de Iouffers *van het* Hof.

STULTITIA

Malarum Fœminarum, blandiendo non sæviendo corrigendarum.

EMBLEMA.

Adamas, quem malleis mollire, aut rumpere conantur.

Nil verbera prosunt.

HEus! cessate viri; frustrà sudatis anheli,
 E manibus cunei, lamina, malleoli.
Nec flammis Adamas, nec durâ incude domatur,
 Est chalybe & ferro durior iste lapis.
Hircino tantùm molliri sanguine posse
 Creditur; ut frangas verbera nulla juvant.
Uxor si tibi vir (quarum hîc est copia magna)
 Contigerit nugax, garrula, stulta, procax.
Uxor amara, Megæra ferox, Harpyia, Charybdis,
 Quæ tibi pro braccis bella cruenta movet.
Mobilis, inconstans, indignabunda, maligna,
 Durius est cujus rupe, Adamante caput.

Ne

Ne pugnos comedat, furiam ne tunde flagellis,
Intorto nunquam verbere terga feri.
Utere blanditiis, leni poppyſmate vocis,
Spondeo, ſic tandem diſcet amare virum.
Sic durum franges cerebrum, ſic Uxor honeſta
Fiet, quæ mordax, prava, bilinguis erat.
Vertitur in rabiem, reſonat cum verbere dorſum
Fœmina, deterior reddita turpè boat.

Sunt qui malas Fœminas Nuci comparant, quam bonam, & fertilem oblonga reddit pertica, cum hoc lemmate: *Meliorem verbera reddunt.*

Et Nux & Mulier ſimili ſunt lege ligatæ;
Triſtia dum ceſſant verbera, neutra valet.

Sed hoc intelligendum arbitror de pravis quibuſdam & ſtultis fœminis in Germania & Ruſsia: quarum (ſi fides Hiſtoriis) in maritos flacceſſeret & amor & honor, niſi verberibus aliquoties reſonaret dorſum.

Noſtrates à verberibus abhorrent, quin iis irritantur, & pejores deterioreſque redduntur: nec virum honeſtum Uxorem ſuam, carnem ſuam, licet (ut cum *Plauto* loquar) abſynthium ſuperet amaritudine, hac in patria cædere decet. Alia adhibenda ſuppetunt remedia, quibus Uxoris vitium corrigi, tolli poteſt. ⋆ Priſci Suadam, & Gratias juxtà Venerem collocabant; ut docerent conjuges invicem quæ vellent, impetrare debere blandiendo & perſuadendo, non pugnando aut rixando. *Ma-*

⋆ *Plut. in Prac. Conjug.*

trona ★ *nihil opus est majore fuste, quàm mariti subaspero verbo, aut contracto, ac perturbato vultu. Ubi hæc nihil proficiunt, sed veniendum est ad pugnos & fustem, væ domui . . . . . . Nunquam vir bonus, me authore, huc descenderit. Nam si Uxor sæpiùs monita, reprehensa, objurgata, convicio impetita; duriorem tamen se exhibet, quàm flecti ut possit: modò integrè habeat pudicitiam, feratur. Sic Socrates Xantippen suam tulit*: Patientiam quâ opus erat foris, ex illa discens domi. Et certè infirmum est naturâ Mulier animal; à fortiori proindè tolerandum. *Caput Mulieris est vir, caput viri Christus: utique congruit, ut maritus se in conjugem ità gerat, ut Christus ergà nos, clementer videlicet ac amicè. Apostolus Uxorem vocat corpus viri, ut Ecclesiam Christi. At quàm crebrò nobis à corpore existunt incommoda? Et tamen non illud odimus, nec abjicimus: sed perferimus, alimus, curamus.* Uxor loquax, morosa, maligna, à quâ multùm sæpè pateris incommodi, dummodò pudica, toleranda est, non repudianda, non verberanda. Si cædis, si lædis, teipsum lædis, quia membrum tuum, quia corpus tuum. ★ *Respectum habere debent mariti in corporum suorum partes, ut si Uxorem lædant, membrum proprij corporis lædere se credant.*

Uxorem igitur cædat *Misogynus*, aut *Diogenes* alterqui tanto in mulieres ferebatur odio, ut cùm nonnullas vidisset ex Oliva pendere, laqueo præfocatas: ★ Utinam, dixerit, & cæteræ arbores similem fructum ferrent: omnes nimirùm videre cupiens pensiles.

★ *Lud. Vives de Officio mariti.* DE

★ *Georg. Vivien. de off. probi patris fam.* ★ *Laërt. in vitis Phil.*

DE SOTHEYDT
Van de quaede Vrouwen, die met soete woorden, niet met herte slaghen ghebetert moeten worden.

SINNE-BEELDT.

Eenen Diamant, die met gheen hamers, maer met het sacht bloet alleenelyck van eenen Bock ghebroken kan worden.

Hamer-slaghen, beytel-steken,
Die en sullen hem niet breken.

GAsten' k moet een wynigh vraghen:
VVaer toe dienen dese slaghen,
VVaer toe op den Diamant
Soo ghebotst van alle kant?
Meynt ghy door dees' rouwe saecken,
Hem te breken, sacht te maecken?
VVerpt de hamers uyt de handt,
Leght de beytels aen den kant.
Hondert, duysent herte slaghen
Sal hy menigh mael verdraghen;
Vyt-staen sal hy Sampsons *kracht,*
Gheensins nochtans worden sacht.
Ey! wilt dan het kloppen laeten
't VVelck in't minste niet kan baeten;

Leght den Steen in't Bocke-bloedt,
Hy sal worden sacht en soet.
Hebt ghy man een Vrouw' ghekreghen,
Die tot quaedtheydt is gheneghen,
Die een hooft heeft met verstandt,
Herter als een Diamant.
Die ghelyck de Appel-wyven,
Altydt knorren moet en kyven,
En in plaets van eenen doeck,
Draghen wilt uw' breede Broeck.
Ey! en gheeft haer alle daghen,
Zy dy wys, gheen herte slaghen,
En meet noyt met uwe maet,
Hoe breedt haren rugghe staet.
Goede stocken, langhe staecken,
Sullen haer noch booser maecken;
Het is teghen eer en trouw',
Datmen slaet syn echte vrouw'.
Goede mannen, wyse lieden,
Sullen altydt dat verbieden,
Thoonen met een soetigheydt,
Hunne vrouw' haer Sottigheydt.
Sullen met veel' sachte treken,
Beteren all' hunn' ghebreken,
En met woorden honich-soet,
quade wyven maecken goet.
Laet de Duytschen, Moscoviten,
Dees' manier van doen ghenieten;
Laet hun maecken een goedt wyf,
Door de stocken op het lyf.

Teghen boose, quade Wyven,
Moghen mans al-hier maer kÿven;
Noyt die stooten, pitsen, slaen,
Oft seer qualyck is't ghedaen.

STVLTITIA

Avicilariorum.

EMBLEMA.

Domicella, quæ nullo tempore, nullo in loco se continet: quinimò ad quemlibet ventum, ad pappum volatilem, minimamque aquæ guttam trepidat.

Nec mora, nec requies. Virg. Æn. 12.

RES est Filia ludicra;
Momentis quoniam mobilis omnibus;
Horæ nulla quiescere,
(Dum somnos etiam carpit amabiles)
Vel puncto exiguo solet.
Titan Hesperio dum caput aureum
Terris gurgite protulit:
Lævatum ad speculum, membra levans thoro
Molli, confugit ocyùs.
Crines aureolos, cæsariem vagam,

Dens componit eburneus.
Hanc ferro calido vibrat, & undique
Nodis implicat aureis.
Frontem blandidulam, collaque crinibus
Emptis ſedula perpolit.
Ceruſſam redolent purpureæ genæ,
Malas Oeſipa lævigant.
Neglectum cilium mille laboribus,
Curvam flectit in Iridem.
Sic compta egreditur ſtulta puellula,
Sic vicos Dea obambulat.
Si ſpiret Boreas, aut Notus imbrifer,
Eheu! pallet & ingemit.
Si floccus niveus, lappa volatilis
Cælo decidat, aufugit.
In Templo Superos dum prece flaccidâ
Supplex ambit & invocat;
Partes in varias blandula millies
Audax lumina conjicit.
Hanc Nympham fatuis moribus exprimit,
Tantâ ſollicitudine,
Quiſquis Canarias educat alites.
Horis ſe movet omnibus,
Nullo ſe, veluti compta puellula,
Demens tempore continet.
Vixdum purpureâ lampade Phoſphorus,
Claro fulget in æthere:
Quin nidum calidum deſerat anxius,
Nidum ut viſitet alitum.
Panes arte novâ, ſemina, libaque,

Tundit, miſcet & apparat.
Nunc hos, nunc alios inſpicit angulos,
Pullis mater ut incubet.
Sternutare timet, hiſcere, mejere,
Vix audet pavidus Lepus.
Si ventus pluvius, ſi Notus ingruat,
Currit, pallet & ingemit.
Templum ſollicitus, prandia deſerit,
Implumem ut volucrem tegat.
Majores Fatuos vix reor ullibi
Mundus, quà patet, aſpicit:
Omnes *Democriti* ludite faucibus.

DE SOTHEYDT

Van de Voghelaers uyt Canaria.

SINNE-BEELDT.

Een Iouffrouw de welcke den gheheelen dagh door, haer niet eenen ooghen-blick ſtil kan houden; duyſent mael loopt ſy naer den ſpieghel; ſy beeft ende ſchudt, ſoo-er maer een bladt van den boom, oft een druppel water uyt de locht is vallende.

Nu is't hier, en nu is't daer,
Altydt roert dees' Iouffrouw haer.

ALs ick eens wil gaen bemercken,
Hoe een Iouffrouw' in de Kercken,
Hoe s'haer t'huys heeft, oft op ſtraet,
Als ſy ievers henen gaet:

Moet

Moet ick kennen en belyden,
Dat s'haer roert op alle tyden,
Dat sy noyt 't zy vroegh oft laet,
Eenen oog' blick stille staet.
Nu is sy aen haere krollen,
Diemen siet heel fraeykens rollen,
In goed' schickingh altemael,
Op haer voor-hooft van Cristael.
Nu blancket sy haere kaecken,
Met veel wit en roode saecken,
Een swert vlieghsken, een half maen,
Moet-er hier en daer op staen.
Dit sal voor den spieghel duren,
Dickwils ses oft seven uren;
En dan is het mal' ghediert,
Aen het hooft noch maer verciert.
Als sy voorts heeft haere tanden,
VVit ghewreven haere handen,
Als sy aen-heeft om haer lyf,
't Kleedt van't goudt en silver styf:
Als nu blincken t'alle kanten,
Peerels ende diamanten,
Gaet sy swieren langhs de straet,
Met een wonder soet ghelaet.
Naer de kercke loopt sy proncken,
Alle dinghen daer af-loncken,
Noyt en is sy stil al-hier,
Teghen alle goed' manier.
Bynaer alle ooghen-blicken,
Moet sy haeren boesem schicken,

En

En haer krollen legghen recht,
Die sy heeft aen t'hooft ghehecht.
Soo de locht begint te krijten,
En wat traenen uyt te smyten,
Soo daer valt een druppel nat,
Soo sich roert een dorre bladt:
Soo de winden maer en leven,
Iouffrouw die beghint te beven,
s'Is in groote vrees' en pyn,
Sy en wenscht maer t' huys te zyn.
Geck zyn alle de ghesellen,
Die op-queecken, en sich quellen,
Met het groene Spaensch ghediert;
Dat soo soetiens tiereliert:
Die in koyen oft in koten,
Hebben voghels op-ghesloten:
Dit soet beeldt, dees' nieuwe plaet,
VVyst ons aen hunn' sotte daet.
Qualyck heeft den glans der Sonnen,
Haeren loop op d'aerd' begonnen,
Qualyck blickt den Dagheraet,
Met haer blosende ghelaet:
Oft sy moeten uyt hunn' pluymen,
En hunn' warme nesten ruymen,
Met hunn' billen noch half bloodt,
Voor hunn' voghels wyken broodt.
Stampen saet en lecker koecken,
Die sy stoppen in de hoecken,
Die van eyers, suycker soet,
Eenen Backer maecken moet.

Dese gheven sy ten besten,
Aen de voghels in hunn' nesten,
Met noch menigh ander kruydt,
Dat sy buyten trecken uyt.
Bynaer alle ooghen-blicken,
Moeten sy hunn' voghels schicken,
Sien wat dat het wyfken doet,
Oft sy wel haer ionghskens broedt.
Stille moeten sy hun houwen,
Sy en derven niet eens spouwen,
Niet eens hoesten, pissen gaen,
Qualyck eenen voet verstaen.
Als de Sonn' beghint te faelen,
Te verberghen haere straelen,
Als daer eenen windt op-staet,
Als het reghent op de straet.
VVorden terstondt toe-ghesloten,
All' de vensters voor de koten;
Onsen armen Voghelaer,
Is in anxst en groot ghevaer.
Hy vreest door de sture winden,
Kleyne voghels doodt te vinden;
Daerom laet hy kerck en kluys,
En loopt haestigh wegh naer huys.
O! ghy kluchtighe ghesellen!
VVeerdt behanghen met veel' bellen,
Die om winst, die is heel kleyn,
Noyt gherust en stil kondt zyn.

STVLTITIA
Alchimistarum.

EMBLEMA.

Tantalus ad mentum usque in aquis ; suprà caput, arbor pomis repleta.

Spes mihi semper adest.

TAntalon hic cernis miseros perferre labores,
Qui conviva satur Numinis antè fuit.
Arboreos inter fœtus & Punica mala
Esurit, & medias jam sitit inter aquas.
Nam quoties gratos tentat decerpere fructus,
Et bibere, à labris arbor & unda fugit.
Spes bona semper adest, nunquam res ipsa palato;
O! nimiùm domino lingua nociva suo!
Chimice quid rides? Mutato nomine tantùm,
Hæc tibi, quam rides, fabula ritè quadrat.
Cerneris assiduò duros perferre labores,
Pelves & folles nocte dieque moves.
Divitiis inhias; aurum conflare laboras,
Elixir, sulphur, Mercuriumque coquis.
Æs, plumbum, herbæ, divinus lapis ille Sophorum,
Multaque, quæ taceo, fulva metalla placent.

Au-

Aurum ex his quæris Chimista, & falleris amens;
Pauperiem conflas, prætereàque nihil.
Aurum inter, vacuus suspiras jugiter auri;
Res tibi vix unquam, spes tibi semper adest.

DE SOTHEYDT
Van de Alchimisten.

SINNE-BEELDT.

Tantalus *tot aen de kinne in het water, boven syn hooft eenen boom vol schoone appelen, &c.*

Altydt hebb' ick kloecken moedt,
Altydt is myn hope goedt.

TAntalus *van oude tyden,*
Siet ghy hier swaer' pynen lyden;
Die te vooren trots en prat,
Aen der Goden tafel sat.
Midden in de schoone vruchten,
Hoortmen hem van hongher suchten,
Midden in den water-vloet,
Grooten dorst hy lyden moet.
Als hy d'appels meynt te plucken,
Met de tanden af-te-rucken,
vlieden sy terstondt van daer,
Ghelyck oock het water klaer;

Noyt en kan hy die aen-raecken,
Noyt dees schoone vruchten smaecken;
Alleen is syn hope goet,
Alleen heeft hy kloecken moet.
Dese Fabel kort beschreven,
Leert ons, Alchimist, *uw' leven;*
't Is uw' Sotheydt diemen siet,
Ey! en lacht hierom doch niet.
Grooten aerbeydt heele daghen,
Sietmen u alhier verdraghen;
Onder-staen veel' lasten swaer,
Om het goudt te botsen naer.
Hier sien ick een groot deel manden,
Vol van kolen om te branden;
Ander vol van loot en tin,
Ander met veel swavel in.
Leem, Quick-silver, Coper' brocken,
Kroesen, Distilleerders klocken,
Kruyden, mist, en menschen bloedt,
Sien ick daer in over-vloet.
Steenen, potten, flessen, g'lasen,
Ovens, balcken om te blasen,
Menigh wonder-herdt metael,
Light in uw' beroockte sael.
Vyt dees' noyt ghehoorde saecken,
Meynt ghy louter goudt te maecken,
Ryck te worden met ghemack,
Maer ghy vindt den bedel-sack.
Ghy verblaest all' uwe schatten,
Met dees' konst te willen vatten,

Door het ſtoken, door het vier,
VVordt ghy naeckt als eenen Pier.
Noyt en heeftmen konnen halen
Goudt uyt kopere metalen;
Noyt dees' konſt oprecht ghevat,
Maer wel goede hoop' ghehadt.

STVLTITIA
Floricolarum, aut ſi mavis, Floriſtarum.

EMBLEMA.

Hortus florum; eorum cultores aliquot, cum capitio Fatui, de floribus diſceptantes: Morio qui ſordes alvi prædicat.

Cuîque ſuum benè ſtercus olet.

STultus ille, blennus ille,
Stercus alvi prædicat;
Nectar illud, mel ſuave,
Clamat eſſe ſaccharum;
Mille ſordes Carolinis,
Mille Libris æſtimat.
Cuîque nempè quam cacavit,
Merda fragrat optimè;
Quiſque geſta quæ patravit,
Stulta quamvis, evehit.
Huc adeſte, quos decora,
Chloris alma diligit;
Totus autem ridet orbis,
Et cachinnis excipit.

Hæc

Hæc tabella vos ad unguem
Quotquot eſtis exprimit.
Nempè flòres qui cloacam;
Quique ſpirant nauteam;
Buxeosque, luteosque,
Laude ſummâ tollitis.
Hoſce mille vos talentis,
Millê Scutis penditis.
Hiſce, quidquid Sors amicâ
Fronte donat, perditis.
Eia ſalve turba ſtulta,
Turba ſalve ludicra:
Picta vobis palla quadrat;
Atque tintinnabulum.

DE SOTHEYDT
Van de Blommiſten.

SINNE-BEELDT.

Eenen Blom-hof vol Lief-hebbers, aen-hebbende Sotte kapproenen: Eenen Geck die ſynen dreck is pryſende.

Ieder Dwaſen, ieder Geck,
Rieckt ſeer gheerne ſynen dreck.

DEſen DWaſen, deſen Grillen,
Pryſt het mergh van ſyne billen;
Deſen grooten Loter-bol,
Die verheft hier ſynen drol.

Nectar, ſuycker, ſoete beſen,
Roept hy ſynen dreck te weſen;
Hondert guldens, duyſent pondt,
Acht hy hem met vollen mondt.
En 't en zyn gheen wonder' wercken;
VVant ghelyckmen konnen mercken,
Ende leſen; ieder Geck,
Maeckt ſeer veel van ſynen dreck.
Komt Floriſten, *komt* Blommiſten,
Voeght u by de Alchimiſten;
VVant ghy-lieden met een ſop,
Over-goten hebt den kop.
Komt, ick bidd' u, wat door-gronden,
Deſe plaet maer eerſt ghevonden;
Laet den hof een wynigh ſtaen,
Komt dit neerſtigh mercken-aen.
Rotte blommen, vuyle planten,
VVat gheſpickelt aen de kanten;
Blommen van ſtront-gheel coleur,
Sonder aenghenaemen gheur:
Sietmen ieder-een u wyſen,
Hoogh verheffen, wonder pryſen,
Achten met een ſtout ghelaet,
Menigh Hongherſchen Ducaet.
Dagh'lyckx loopt ghy naer de hoven,
Blommen hooghen, blommen loven;
Voor een ſwerte Tulipant,
Soudt ghy gheven menigh landt.
Animoenen die bederven,
Konnen op een ure ſterven,

Op een Winter all' vergaen,
Koopt ghy dier, en dapper aen.
En soo is't dat ghy Blommisten,
All' uw' goet komt te verquisten,
Dat ghy moet naer Calis *op,*
Armer als den goeden Job.
Ey! en wilt u niet versteken:
Om dees' feylen, dees' ghebreken,
Moet ghy al-te-mael aen-doen,
Eenen groenen Sot-kapproen.

STVLTITIA
Pharmacopolarum Albo-Græcorum, &c.

EMBLEMA.

Imperator Vespasianus Urinæ vectigal commentus; filii sui Titi naribus partem auream adhibens, &c.

.... *Lucri bonus est odor ex re*
Quâlibet. Juv. Sat. 14.

ROmæ ex urina (res ludicra) Cæsar avarus,
Auro vi potitur, divitiasque coquit.
Pharmaca qui vendit, sub imagine cernitur istâ;
E merdâ, & vili pulvere conflat opes.

Quid, precor, Emplastrum, Fomenta, Enchrista, Ma-
Album quid Græcū? stercora fœda canū. (lagma?
Et tamen ex illis argenti plurima conflat
Pondera; vix ullus ditior urbe datur.
Undè habeat minimè curat; sed oportet habere
Clamitat: haud rectè Pharmacopola sapis.
Sordida tam carò miseris Catapotia vendens,
Quod sordet pretium quæstor iniquus habes.
Sed quid ego hæc frustrà? roseus pudor ora pudenda
Deseruit, lucrum quod tibi cunque placet.
Sit justum, injustum; clamas cum Cæsare: lucri
Est gratus nobis, & bonus omnis odor.

DE SOTHEYDT
Van de Aptekers, die Album Græcum, &c. verkoopen.

SINNE-BEELDT.

Den Keyser Vespasianus, die van den Tol binnen Roomen op den pis ghestelt, vele ryckdommen by-een heeft vergadert.

Hoe-je't hebt, oft maeckt, oft doet,
Reuck van winst is altydt goet.

Die de oude Roomsche boecken,
VVilt door-loopen, en door-soecken,
Sal bevinden eenen Heldt,
Altydt dorstigh naer het gheldt.

Die

Die door Tollen en Accysen ,
Te versmaden , te misprysen ,
Grooten ryckdom uyt de stadt ,
Binnen Roomen heeft ghehadt.
Onder ander' swaere lasten ,
Die het volck niet wel en pasten ,
Heeft ghestelt den Sotten-bol ,
Op den pis oock eenen Tol.
Apothekers *die ghelt maecken ,*
Vyt den dreck en ander' saecken ,
Die ick stracx sal raecken-aen,
Moeten wy hier door verstaen.
VVat zyn all' hun bitter dranckken ,
Die sy maecken voor de krancken ,
Hunn' Recepten *voor den mondt ?*
Pis , en vuylen honden strondt.
VVat zyn all' hunn' Droogheryen ?
Anders niet als schelmeryen ;
VVortels , gras , venynigh kruyt ,
Daer sy groot ghelt persen uyt.
Van de Padden , Adders , Pieren ,
En noch ander' quade dieren ,
Vyt de steenen , uyt het hout ,
Distilleren sy het gout.
All' hunn' flessen in de kraemen ,
Hebben treffelycke naemen ;
't Schynt dat wonder dinghen is ,
En 't en is maer Katte-pis.
Ghy en doet niet naer behooren ,
Apothekers , *wilt my hooren ;*

Ghy verkoopt uw' waren slecht,
Teghen reden, teghen recht.
All' uw' stancken, all' uw' dráncken,
All' uw' pillen voor de krancken,
Die en zyn soo veel niet weert,
Als ghy van het volck begheert.
Maer wat wil ick oft met traenen,
Oft met woorden u vermaenen?
't Is al te vergheefs ghedaen,
'k VVasch den swerten Moriaen.
G'acht Vespasianus *daeden,*
Al te goedt, en wel beraeden;
G'hebt zyn woorden in't ghemoet:
Reuck van winst is altydt goet.

STVLTITIA
Machinas horarias amantium.

EMBLEMA.

Nobilis equum suum in foro venalem exponens.

Varium & mutabile semper.

Virg. Æn. 4.

QUid? Nisæus equus, Martius alipes,
Qui candore nives, cursibus anteit
Auras præcipites, prostat Odrysius?
Venalis sonipes cernitur, ardua

Cûi

Cûi cervix, brevis eſt alvus, obeſaque
Terga, ac magnanimum pectus, & inclytum
Argutumque caput? rebus in omnibus
Excellens animal (res nova) diſplicet.
Quid cauſæ lateat, dic, age Nobilis.
Res, inquis, varia eſt; audio, cornipes;
Horis penè aliquid deficit omnibus:
Nunc fracti ſtapedes, penula, gauſape;
Nunc duri ſtimuli, lora ſonantia,
Et molle è corio deſit ephippium:
Nunc freno rigido, cum retinaculis,
Nunc calce & ſtrigili, nunc phaleris opus.
Hunc tu quadrupedem, non malè providus,
Quamvis magnanimum, venditor indicas.
Molem, ſi ſapias, ære rotatilem,
Æquis quæ ſpatiis tempora dividit,
Sit gemmis variis lucida, vendito.
Emungit loculos parvula machina,
Semper deficiens & reparabilis.
Nunc illi monitor deficit æneus,
Nunc nervus; ſubitò chordula deſilit:
Mox dentata rota, & ſpira volubilis,
Clavis cum trochlea pendula frangitur.
Jam te lenta nimis lingula decipit,
Nunc curſim properans machina diſſonat.
Vah! pondus varium! theca ſuperflua!
Soli quam Fatui, credite, poſſident.

DE

DE SOTHEYDT
Van de Lief-hebbers der Ure-wercken.

SINNE-BEELDT

Eenen Edel-man, die syn peerdt, om dat-er altydt iet aen ghebreeckt, op de merckt verkoopt.

Altydt is-er iet te haelen,
Te verand'ren, te betaelen.

Wel wat sal hier doch gheschieden?
Hoor ick niet veel ponden bieden,
Sien ick niet een peerdt te koop,
Rap en snel in synen loop?
Dat heeft op-gherechte ooren,
Hooft, hals, borste naer behooren,
Dat heel lienck is van den tandt,
Dat soo draven kan door 't landt?
Het zyn wercken, het zyn daeden,
Die ick niet en vind' gheraeden:
Seght my, bidd' ick, lieven vrindt,
Wat dat ghy aen 't peerdt bevindt.
't Is vol-maeckt in alle leden,
Van den hoofde tot beneden,
t' Is vol-lyvigh, vet van sack,
't Voert u wand'len met ghemack.

Soo my dunckt, ick hoor' u klaghen,
Om dat by-naer alle daghen,
Sonder hoop' van beternis'
Iet aen 't peerdt ghebroken is.
Nu zyn stucken, nu ghebreken
Scherpe sporen om te steken,
Nu den toom, waer med' den man,
't Moedigh beest hier dwinghen kan,
Nu zyn d'ysers af-ghevallen,
Door het stampen in de stallen,
Door het trotten op de straet,
Diemen menigh mael aen-slaet.
Cinghels, riemen, steghel-reepen,
Kammen, teughels, lere sweepen,
Peerde-pronck in over-vloet
Ieder peerdt hier hebben moet.
Dese beesten laet ghy vaeren,
't Zyn te kostelycke waeren;
Altydt is-er iet ghebreck,
Die hun voeden zyn half gheck.
Minnaers van de Ure-wercken,
Komt dit Sinne-beeldt bemercken;
Soo-je wys zyt, leert hier aen,
VVat van u moet zyn ghedaen.
VVilt uw' ronde silv're kassen
Ievers, soo-je kondt, verpassen;
Maeckt u die terstondt al quyt,
Thoont dat ghy verstandigh zyt.
Het zyn teere, broose saecken,
Altydt valt-er iet te maecken,

Thien-

Thien-mael breckt wel op een iaer,
Sonder lieghen, hunne snaer.
Nu is d'onrust half versleten,
Die den tydt ons doet af-meten,
Nu ghebroken eenen randt,
Nu in stucken eenen tandt.
Nu de veder af-gheloopen,
Diemen nieuw' heel veel moet koopen;
VVant sy is alleen de ziel,
Die doet leven ieder wiel.
t' Minste blutsken, t' minste schaerken,
't Kleynste zierken, 't lichste hairken,
Doet het Uer-werck stille staen,
Naer de Meesters henen gaen.
Die het selden sullen stellen,
(VVant het zyn heel dier' ghesellen)
Oft het kost u ieder keer,
Eenen Daelder, iae noch meer.
Ey! verkoopt, en laet stracx vaeren,
Dese sotte, teere waeren,
Die u kosten hier veel ghelt,
En noyt wel en zyn ghestelt.
Die ghy derven moet en laeten,
Als sy 't meest u konnen baeten,
Die wanneer de Ure slaet,
Maer alleen' lyck open gaet.

STVL-

STVLTITIA
Belgarum circà vestes.

EMBLEMA.

Sartor Lunæ vestem contexens.

Stabiles nescit habere vices. Ovid. Trist.

O Caput Elleboro nunquam sanabile! vestem
Lunæ concinnam texere quando cupis.
Crescit, decrescit, cælo mutabilis errat;
Inconstans *stabiles nescit habere vices.*
Nunc cornuta micat, nunc est teres atque rotunda;
Vestis ei quovis tempore nulla quadrat.
Anticyras volita, Belgæ quicumque lacernam,
Thoracem, aut braccas, scindere Sartor aves.
E voto nunquam nitidè confeceris; apta
Vestis ei quovis tempore, nulla datur.
Nunc caligas clausas, nunc braccas diligit arctas,
Nunc latas, quales Galliâ stulta gerit.
Vela putes; expansa ratem propellere possent,
Postremâ quoties ventus ab arce favet.
Sed quid de capitis villoso tegmine? turris
Jam geritur, subitò parvula trulla placet:

Ma-

Materias inter diversas, instrue Belgam
Forficibus nudum, vestierisque benè.
Dicite, quis sapiens risum compescere posset,
Hæc ubi Belgarum facta jocosa videt?

DE SOTHEYDT
Van de Neder-landers, aengaende hunne kleederen.

SINNE-BEELDT.

Eenen Kleer-maecker, die voor de Maen een kleedt wilt snyden.

Onstandt-vastigh is de Maen,
Noyt vol-herdigh blyft sy gaen.

O Ghy Sot, ghy key der keyen!
Die een passend' kleedt wilt sneyen,
Ende maecken voor de Maen,
Die noyt blyft standt-vastigh staen.
Nu moet sy twee horens draghen,
En soo voeren haeren waghen;
Van half rondt soo groeyt-se vol,
En wordt eenen silv'ren bol.
Phœbe *sietmen smilten, wassen;*
Gheen kleedt kan haer altydt passen,
Hoe-je't maeckt, en hoe-je't snydt,
Daerom spaert den aerrebydt.
VVilt naer Gheel' *oft* Poperinghen,
Als een dwaes mensch benen springhen,

Die

Die een kleedt dat dient altijdt,
Voor een Neder-lander snydt.
Noyt en sult ghy dese dinghen,
VVel uyt-voeren, wel vol-bringhen;
VVant hy is ghelyck de Maen,
Noyt standt-vastigh blyft hy staen.
Nu soeckt hy uyt alle hoecken,
Kleyn tassetten, smalle broecken,
Broecken die den sachten bil,
Persen teghen synen wil.
Nu wilt hy die anders draeghen,
Hebben gansch naer syn behaeghen,
Flodderachtigh aen het lyf,
Ghelyck rocken van een wyf.
VVyt bynaer een vyftigh ellen,
Alsmen die wat ruym sou tellen;
Die een schip ghelijck behoort,
Souden wel doen zeylen voort.
Hoeden die het hooft bedecken,
Zyn oock wonder by dees' Gecken;
VVant nu is hy wyt van rant,
Nu heel smal, en kort van kant.
Nu heel kael, nu gansch vol wollen,
Nu heel hoogh en op-ghes wollen;
Nu heel leegh, heel licht, heel klyn,
Ghelijck de pis-potiens zyn.
VVie en sou niet lustigh grimmen,
Als hy let op dese Simmen,
Als hy alles wel door-siet,
Dat in Neder-landt gheschiet?

STULTITIA *Avarorum.*

EMBLEMA.

Porcus in igne jugulatus.

Dum ardet, arridet.

Ad Boëth. Met. 3. lib. 2.

SEtiger Porcus, Cereri ſacratus,
Vivus diſplicet omnibus.
Pulte ſe fœdus madidâ ſaginat,
Bulbum, ſtercora devorat.
Aſt ubi pinguis jugulatus ardet,
Arridet caro coctilis.
Ruſticus pernas ſalit, ac amicis
Mox farcimina conficit.
Si nates mundas cupit oſculari,
Utrem pupulus obtinet.
Euclio porcus ſit Avarus omnis;
Nulli vivus amabilis.
Dives eſt nummis, locupleſque, mille
Terræ jugera poſſidet.

Pul-

Pulte ſolatur ſtomachum latrantem,
Libo cum ſale veſcitur.
Pauper immenſum gemit inter aurum,
Æris grunnit ut indigus.
Non places vivus, moriare Stulte;
Mortem filius expetit.
Mortuus flavis loculis placebis,
Fies mortuus optimus.
Arca quæ gazas rutilas flagellat,
Nomen reddet amabile.

DE SOTHEYDT
Van de gierighe Menſchen.

SINNE-BEELDT.

Een Vercken in het vier brandende.

VRECKEN (Letter-wiſſel.) *VERCKEN.*

Als het brandt, en light in 't vier,
Is het eerſt een lief'lyck dier.

HEt gheborſtelt, gulſigh Vercken,
Vuyl in alle ſyne wercken,
Is van ieder-een ghehaet.
Levend' gaende door de ſtraet.
't Meſt ſich op met rotte ſchellen,
Eeckels, draf, en ſnotte-bellen;

't Sit gheduerigh met den muyl,
In den dreck en modder-kuyl.
Niemandt scherpter op syn tanden,
Ten sy als 't beghint te branden;
Als wanneer het vette Swyn,
Aenghenaem beghint te zyn.
Mopsus sonder veel te kouten,
Sietmen stracx de hespen souten,
Maecken met een blyd' ghemoet
Verckens pensen net en goet.
Kinders die de naeckte billen
Eens oft twee-mael kussen willen,
Kryghen van den Slagher Faes
D'op-gheswolle, lichte blaes.
Oude rekels, vrecke Sotten,
Die hunn' schyven altydt potten,
Noyt hun leven drincken wyn,
Sullen heden Verckens zyn.
s'Hebben t'huys veel' rycke panden,
Buyten duysent vette landen,
Geldt en goedt in over-vloet,
Om te toeven hun ghemoet
Nochtans paeyen sy hunn' maghen
Maer met wortels alle daghen;
s' Eten sout met rogghen-broodt,
Lyden dickwils honghers noodt.
Daer sy konnen vette Hoenen,
Sneppen eten en Kappoenen,
Steken sy in hunnen beck,
Dicke pap, iae bynaer dreck.

Sters

Sterft ghy iammerlycke Vrecken,
Sterft ghy onbeschaemde Gecken,
Soo lanck als ghy Sonne siet,
En bemindt u niemandt niet.
Sterft, ghy sult terstondt behaeghen
Aen uw' kinders, aen uw' Maeghen;
Die hier zyn met u ghequelt,
Om dat ghy soo pot het geldt.
Als sy sullen sonder kijven
Moghen komen aen uw' schyven,
Sult ghy (soo ick seker meyn')
Eenen goeden Vader zyn.

STVLTITIA
Mundi delicias amantium.

EMBLEMA.

Mensa cibis lautissimis referta; Nonnulli qui ad caminum tabacum sugunt.

Tantus amor fumi.
Ad Horat. Epod. 15.

Esse quid hoc dicam? sordescunt fercula lauta,
Condita raro embammate.
Ore trahunt fumos, exsugunt ore tabacum,
Sapitque vel præ Nectare.

Tantus amor fumi, minimo difflabilis Euro,
Cupido tanta fistulæ.
Esse quid hoc dicam? vos,vos,quibus inclyta Virtus,
Pietasque sordet pristina.
Vos, quibus arridet Mundi fucata voluptas,
Et fluxa vitæ gaudia.
Desipitis miseri; naturam, quidquid amatis,
Speciemque fumi possidet.
Fumus honos, & fumus opes, fumusque voluptas
Et fumus orbis integer.
Blandidulis quidquid vobis largitur ocellis,
Id fumi adinstar disperit.

DE SOTHEYDT

Van die, de welcke de wellusten van dese wereldt te seer beminnen.

SINNE-BEELDT.

Een Tafel versien van lecker spysen; Eenighe die in de schouwe toeback roocken.

Soo seer is den roock bemindt,
Die verdwynt met eenen windt.

WEl wat zyn dit doch voor Maeten,
Die dees' leckerny verlaeten,
Dees' goed' tafel laeten staen,
En een pypien vatten-aen?

D

Die versmaeden de Patrysen,
En noch ander' lecker spysen,
Hebben liever den toeback,
Die sy haelen uyt den sack?
Hebben liever gaen te smooren,
Ghelyck Indiaensche Mooren,
In een hoeckien van de schouw',
Op dat het uyt-trecken souw?
Soo my dunckt, het zyn de menschen,
Die hier anders niet en wenschen,
Als de werelts wulpsigheydt,
Als haer' vreught, haer vrolyckheydt.
Het zyn die, de welcke trachten
Hier alleen naer ydel' prachten;
d' Edel' Deught die wordt benydt,
Met de schoon' Godt-vruchtigheydt.
Mensch de VVerelt heeft ghelogen,
En u schandelyck bedroghen,
Al dat ghy hier soo bemindt,
Is maer enckel roock en windt.
VVilt dit dan wel over-pysen,
En u thoonen eenen wysen,
En bemindt gheen' korte vreught,
Maer hebt lief alleen de Deught.

STVLTITIA
Ambitioſorum.

EMBLEMA.

Reus per trochleam in altum ſublatus, qui repentino caſu immaniùs torquetur.

..... Tolluntur in altum,
Vt lapſu graviore ruant. Claud.
Ad Horat. Od. 8. lib. 1.

DIvitias, honores,
Atque vulgi ſollicitos proſequeris favores?
Deſine, te per omnes
Hoc Deos oro; cathedras, culmina dignitatum,
Sanguine viperino
Cautiùs vita; raperis de triviis in altum,
Ut graviore lapſu
Corruas indè, & populo ſic moveas cachinnos.
Vitrea nempè Sors eſt:
Frangitur ſplendens, ſtabiles neſcit habere paſſus.
Quid dubitas? in altum
Ecce mortis fune reus per trochleam elevatur;
Sed ſubitò cadentem
Cernis elatum, cruciatus patientem acerbos.
Qui ſapit, ille vivit
Hîc ſibi; ſpernens titulos, nomina magna vitans.

DE

DE SOTHEYDT Van de Eer-ſuchtighe Menſchen.

SINNE-BEELDT.

Eenen Miſdaedighen door een caterolle hoogh verheven; die terſtondt swaer neder-vallende; in alle ſyne lidt-maeten wordt ghepynight.

Hoogh verheven gaen ſy op,
Maer om door een ſwaerder klop,
Stracx te morſelen den kop.

WAert ghy miſſchien in uw' leven
Hoogh tot eer en ſtaet verheven,
Doet ghy moeyt en aerrebeyt,
Om te zyn in d'Overheydt?
Ey! ick bidd' u, laet dit vaeren,
VVilt u geldt, en ſorghe ſpaeren,
Hooghe driften, hooghen ſtaet,
Moeten zyn van u ghehaet.
Ghy kont worden haeſt verheven,
Zyt ghy door eer-ſucht ghedreven:
Maer wat ſal 't op leſte zyn?
Niet als ſchande, ſmert, en pyn.
Als ghy zyn ſult ſeer ghe klommen,
Tot den hooghſten trap ghekommen,

Sal't Gheluck u vatten aen ,
En met schande neder-slaen.
En ten zyn gheen vremde vlaeghen ,
Die ghy moet van haer verdraeghen ;
Dagh'lycx doet Fortuna *dat ,*
Onstandt-vastigh is haer rat.
Zyt ghy ievers in belaeden ,
Twyffelt ghy aen dese daeden ,
Meynt ghy dat ick u bedriegh' ,
Dat ick spot , oft dat ick liegh ?
Komt aen siet hier den ghevanghen ,
Aen een Wipp' verheven hanghen ,
Van de aerd' heel hoogh op gaen ;
Maer terstondt leegh neder slaen.
Komt hoort kraecken al syn beenen ,
Van het hooft tot aen de teenen ;
Niet een lidt-maet hy en heeft ,
Oft het lydt , het schudt , het beeft.
Even-eens leeft met de menschen ,
Die naer hooghe ampten wenschen ,
Dese blinde Keyserin' ,
Dese wanckelbaer' Goddin'.
Die nu haer heden siet wat vieren ,
En tot hooghe driften stieren ,
Die sy heeft verheven op ,
Morselt sy terstondt den kop.
Ey ! wilt dese klippe vlieden ,
En naer-volghen wyse lieden ;
Leeft hier soetiens en gherust ,
Hebt naer Overheydt gheen lust.

STVL-

STVLTITIA
Ebriosorum.

EMBLEMA.

Asinus & Canis, qui ne fustibus quidem, ut in potu excedant, cogi possunt.

Non ultrà satiem.

PAndus ille cur Asellus,
Blandulusque cur Catellus
Sic Agasô vapulant?
Vin' ut ultrà fortè metam,
Verberando, sæviendo,
Fauce flumen hauriant?
Tolle funes, flagra tolle,
Lora conde, siste demens
Tam feroces impetus.
Arte nullâ, Marte nullo,
Funge, caudex, barde, stipes,
Tale fiet quippiam.

Bruta

Bruta norûnt, mente quamvis
Caſſa gyrent, cùm vorandi,
Tùm bibendi terminum.
Erubeſcant hîc Nepotes,
Heluones, Ganeones
Amphoræ, Tricongij,
Qui ſepulti ſæpè vino,
Qui madentes ſæpè Zytho,
Tranſeunt in belluas.
Membra quorum ſunt ſtrigoſa,
Os hiulcum, lingua blæſa,
Corpus inſtar ſpongiæ.
Crura quorum jam vacillant,
Nant ocelli, rauca vox eſt,
Mala, cervix, pendula.
Erubeſcant; ebibendi
Vitra, rectam muta vappis
Bruta monſtrant regulam.
Et lagenas nempè ſiccent
Et culullos ad ſalutem,
Non ad ægritudinem.
Hauſta curas hìnc Falerna,
Muſta rugas, nulla verò
Vina ſenſus auferant.

DE SOTHEYDT
Van de Dronckaerts.

SINNE-BEELDT

Eenen Esel-dryver, die door slaghen synen Esel ende Hondt wilt doen drincken.

Te vergheefs ghy tiert, en slaet,
Noyt en drinckt hy boven maet.

FObben *waer toe soo gheslaghen,*
Esels die de packen draghen,
Oorsaeck zyn van goede winst,
Menschen doen soo grooten dinst?
En Trouvé *die uwe waeren*
Met u huys snachts moet bewaeren,
VVaerom wordt den lieven Hondt
Door uw' stocken soo ghewondt?
VVilt ghy door uw' smyten, tieren,
Misschien dwinghen dese dieren,
VVilt-je hebben, als ghy slaet,
Dat sy drincken boven maet?
Fobben *werpt vry uyt uw' handen,*
Stocken, sweepen, ende banden;
Onbewust is uwe daedt,
Ghy volght rechten Esels raedt.

Eerder ſult ghy deſe dieren
Doodt ſlaen, als hun daer toe ſtieren;
Eſels, Honden van de ſtraet,
Drincken nimmer boven maet.
Dat hun ſchaemen de gheſellen,
Die het vat gheduerigh quellen,
Altydt swert en droncken zyn,
Oft door 't bier, oft door den wyn.
VViëns kaeken, wiëns wanghen,
Ghelyck ſlappe vodden hanghen,
VViëns aenſicht is heel gheel,
Bleeck oft wit ghelyck het meel.
VViëns voeten ſich begheven,
VViëns handen altydt beven,
VViëns mondt, en adem ſtinckt,
Naer het nat, het welck hy drinckt.
Dat dees' Dronckaerts al-te-ſaemen,
Seggh' ick wederom, ſich ſchaemen,
Siet een ſtom, onred'lyck dier,
Leert hun nutten wyn en bier.
Leert hun roomers en ghelaſen
Naer behooren hier uyt-blaſen,
s'Morghens vroegh en s'avondts laet,
Houden in het drincken maet.
Godt die heeft den wyn gheſchaepen,
Om daer voedtſel uyt te raepen,
Om te leven lanck gheſondt,
Is dit edel nat gheiont.
Niet om onſe ionghe daghen
Te verkorten door het draghen

Van

Van een stoopken oft twee nat,
En alsoo te loopen sat.
Malsche bieren, Fransche teughen
Moghen ons wel wat verheughen;
Droncken drincken vroegh oft laet,
Is een beestelycke daet.

STVLTITIA
Blandorum Magistrorum.

EMBLEMA.

Sus, quam digito Bubulcus titillat, in sordibus se volutans. Asinus, qui cantorem, & immoderatum suum blanditorem, ventris plerùmque flatu, & caudâ interdùm excipit.

Nocet indulgentia blanda.
Ad Hor. Od. 7. lib. 1.

PORcis ac Asinis nimis indulgere caveto,
Dum satagis prodesse, nocebis.
Sus glabra quam digitis titillat fortè Bubulcus,
In medias ruit illicò sordes.

Dum

Dum canis Arcadicum blando pecus antè susurro;
Te stringet mox verbere caudæ.
Te flatu absurdo ventris, crepituque salutat;
Hæc meritis tibi gratia fertur.
Discipulis nimiùm blandiris fortè Magister,
Nec cædis, dum crimina poscunt?
Credito me folium Euboicæ recitare Sibyllæ,
Si vacuum te dixero mente.
Dum nimis arrides, nimis abblandiris inerti,
Crede, noces, causasque ruinam.
Nî punis, perdis; facit indulgentia pigros,
Ingratos, juvenesque malignos.
Nulla tuis unquam respondet gratia factis,
Subsannant post terga docentem.
Si sapias igitur, plagosum age sæpè Magister
Orbilium, rigidumque Catonem.
Dum peccant, frangant ferulas, rubeantque flagellis;
Defluat è cute sanguinis imber.
Persolvent, firmata viros ubi fecerit ætas,
Condignas tibi, spondeo, grates.

DE SOTHEYDT
Vande ſachte School-Meeſters, die hunn' Scholieren te ſeer ſtreelen, ende lif-laffen.

SINNE-BEELDT.

Een Vercken, het welck in den neck van iemandt ghekrouwt zynde, midden in de modder ſich gaet wentelen. Eenen Eſel, die ſynen Lif-laffer den ſteert om de ooren ſlaet, ende ghemynelyck eenighe vuyl-ſtinckende winden tot loon van achter is laetende.

Streelen, door de vinghers ſien,
Schaedigh is aen ionghe liên.

VErckens, Eſels, plompe dieren,
Die en moet ghy noyt veel vieren,
Niet ſeer weſen lief-ghetal,
Oft het u berouwen ſal.
't Swyn (ghelyckmen kan aen-ſchouwen)
Dat ghy ſoetiens eens gaet krouwen
Ende troet'len in den neck,
Gaet ſich legghen in den dreck.
Gaet ghy voor den Eſel ſinghen,
Met hem danſen, met hem ſpringhen,
Met hem ſpelen op de ſtraet,
Als met uw' lief Cameraet?

Hy sal synen steert om-keeren,
En met dien u vereeren,
Dickwils om uw' ooren slaen,
En syn ganghen henen gaen.
Iae met winden, rotte stancken,
Sal den buffel u bedancken:
Siet wat loon dat hy u geeft,
Daer gy soetiens mede leeft.
Meesters *die hier hunn' Scholieren,*
Streelen, troetelen en vieren,
Noyt eens op de billen slaen,
Moeten dit wel mercken aen.
Moeten peysen, leeren, weten,
Dat sy sich hier in vergeten:
VVant veel door de vingers sien,
Is niet goet voor ionge liên.
Door het streelen en toe-geven,
VVorden sy tot quaedt gedreven,
Door de woorden honich-soet,
VVorden sy boos van gemoet.
Traege leckers, wulps van sinnen,
Die noch eer, noch Heer *beminnen;*
Deugenieten, dertel, mal,
Stout, broodt-droncken over al.
Rechte Esels, groote pluggen,
Die hier achter uwen ruggen,
In de Schole, lanckx de straet,
Derven spreken van u quaet.
Die voor alle de wel-daeden
Hier niet eens en zyn belaeden;

Di

Die wegh gaen van u met ſtanck,
Siet wat g'hebt voor uwen danck.
VVilt dan Meeſters *beter leven,*
Doet uw' Kinders ſchudden, beven,
ſlaet hun luſtigh op den bil,
Als ſy niet en zyn heel ſtil.
Zynde tot verſtandt ghekommen,
En tot eer en ſtaet gheklommen,
Sullen ſy, als wyſe liên,
V hier om ſeer gheerne ſien.

STVLTITIA
Studioſorum.

EMBLEMA.

Apiarium, & Genius, quem parvula Apis irritata, pungit.

Vngit, ſed tandem pungit.

VOs quoq; qui molles vacuosq; laboribus ãnos,
In ſtudiis agitis, Pieridumque choro:
Vos, inquam, Studioſa cohors, laſciva, petulca,
Scandite, ſed properè, ſcandite pegma meum.

Cernitis hunc pupũ lacrymantẽ & mollè trementẽ ?
Lascivum spinâ parvula pungit Apis.
Hanc nimiùm petulans, hanc irritaverat amens;
Ungit, sed tandem percita *pungit* Apis.
Desine mirari Juvenis lascive, Magister
Candida dum virgis posteriora ferit.
Te molli admonuit monitu, & formidine leni
Sæpiùs; ast surdo nîl nisi verba dedit.
Sanis insanus monitis parere recusas,
Virgis aut ferulis cogitur esse ferox.
Ungit, dissimulat, connivet sæpè Magister;
Sed tandem pungit, quæ priùs unxit Apis.

DE SOTHEYDT
Van de Scholieren.

SINNE-BEELDT.

Eenen Genius, die van een Bie ghestraelt wordt.

Het Bieken straelt als 't straelen moet,
Al gheeft het dickwils honich soet.

KOmt Studenten, *boose knechten*;
Die gheboren zyt tot vechten,
Tot het spelen meesten-deel,
Komt oock stracx naer myn Thooneel.

Komt

Komt ghy malle Jonghelinghen,
En aen-merckt hier dese dinghen;
Seker eenen Sot-kapproen,
Moet ghy lieden oock aen-doen.

Siet ghy wel dit Kintien beven,
En een beeck van traenen gheven?
't Is een Bieken neêr ghedaelt,
Dat hem lustigh heeft ghestraelt.

En ten is niet buyten reden;
't Heeft veel quaedt van hem gheleden,
't Is gheweest gheterght, ghequelt,
Dickwils uyt syn rust ghestelt.

Laet het Beestien soetiens leven,
't Sal u altydt honich gheven;
Soo-je dat niet stil en laet,
Sal 't u straelen, en doen quaedt.

Ey! en wilt u niet onstellen,
Quaed' Scholieren, *rouw' ghesellen,*
Als den Meester vroegh oft laet,
Lustigh op uw' billen slaet.

Hy heeft met veel' soete treken,
Aen-ghewesen uw' ghebreken;
Dickmaels om het quaedt ghedaen,
Voort-ghebraght een straf vermaen.

Maer gh'en wilt naer hem niet hooren,
V niet draeghen naer behooren;
't Is van noode dat hy byt,
Lustigh op de hespen smyt.

Meeſters konnen wel verſoeten ,
Maer ſy ſtraelen , als ſy moeten ,
Als de Kinders quaedt van kop ,
Op gheen' woorden paſſen op.

CORONIS.

ET jam tempus adest Fatuam suspendere avenam,
Quæ Fatuo hæc cecinit carmina nexa stylo.
Omnibus in rebus modus est servandus: abundè
STULTITIAE nunc est, Musa Jocosa, datum.
Otia Ridiculæ deposcunt sæpè Camœnæ,
Quicunque interdum desipit, ille sapit.
Desipere assiduò, vera est dementia; Stultus
Fit citò, qui semper carmina Stulta canit.
Quarè fert animus Fatuis valedicere metris;
Nè citò stultescam, Ludicra Musa sile.
Intereà veniam Fatuo da, LECTOR AMICE,
Carmina si crebrò forsan hiulca legas.
Carmina si volvas lacrymantibus edita Musis,
Viscosa, inculto metra ligata pede.
Namque (fatebor enim) solet insanire Juventus,
Dum præceps mandat singula scripta typis.

SLVYT-RDEN.

HIer gaen ick de penn' op-hanghen,
Die gherymt heeft dese sanghen,
Dese SOTTEN voort-ghebracht;

'k Staeck' myn Gecke, Narre-staecken,
'k Sou daer oock wel in gheraecken,
Hola! Beter hier bedacht.

Oude Griecken, wyse lieden,
VVilt oock voor dit Boecxken bieden,
Soo-je wys zijt, eenigh gelt:

VVilt ghy 't selve niet door-lesen,
't Sal u elders dinstigh wesen,
Daer wordt Peper in bestelt.

Iae voor pyn in uwe tanden,
Kan het doen een pypken branden
In het boecxken van de schouw':

Komt dan Menschen aen-gheloopen,
VVyse, Gecke, met heel' hoopen,
Koopt dit Boecxken op myn trouw'.

FINIS OPERIS.

THEATRVM CLAVDITVR.

DetVr Deo, DeIparæ,

aC B. patrI AVgVstIno gLorIa.

INDEX EMBLEMATVM.

Stul-

Stul-

BLADT-WYSER

DER

SINNE-BEELDEN.

De

De

gaen-

F I N I S.

PRIVILEGIE.

CAREL by der gratien Godts, Coningh van Castillien, van Leon, van Arragon, &c. Erts-Hertoghe van Oostenryck, Hertoghe van Bourgondien, van Lothryck, van Brabandt, &c. heeft toe-ghelaeten aen *Martinus van Bossuyt*, ghezworen Stadts-drucker, alleen te moghen drucken voor neghen toe-komende Iaeren een Boecxken, ghein-tituleert, *Theatrum Stultorum ioco-serium, &c.* ghemaeckt door *R. P.* *Joannes de Leenheer*, Augustyn: Verbiedende aen alle Boeck-druckers, ende Boeck-verkoopers het selve naer-te-drucken, oft elders ghedruckt, in dese Landen te verkoopen, op pene van confiscatie der selve Boecken, ende te vervallen in d'amende, begrepen in d'opene Brieven. Ghegheven tot Brussel den 29. Januarij, 1669.

Onderteeckent,

LOYENS.